

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra trestního práva

Trestní sankce de lege lata a de lege ferenda

Bakalářská práce

Criminal sanctions de lege lata and de lege ferenda

Bachelor theses

VEDOUCÍ PRÁCE

plk. v. v. PhDr. Grepl Libor Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Martin Musial

PRAHA

2025

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Hustopečích nad Bečvou, dne 13.2.2025

Martin MUSIAL

Poděkování

Zde bych chtěl rád poděkovat svému vedoucímu práce, panu plk. v. v. PhDr. Liboru Greplovi Ph.D., za odborné vedení této práce, průběžné konzultace a svůj čas, který věnoval při vedení této bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat své rodině za neustálou podporu. A v neposlední řadě také respondentům, kteří mi poskytli své odpovědi do praktické části.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na téma trestní sankce de lege lata a de lege ferenda. Teoretická část práce je věnována základním pojmům vysvětlující trestní právo a jednotlivé druhy trestních sankcí, pro pochopení základních znalostí o trestním právu a pojmů trestních sankcí. Práce poté přechází k sankcionování mladistvých osob a k sankcionování právnických osob až k jednotlivým druhům trestů a ochranných opatření. V praktické části bakalářské práce se objevuje dotazník. Tento dotazník se zaměřuje na širokou veřejnost a její názor na současný systém trestních sankcí v České republice. Poté jsou v praktické části uvedeny návrhy de lege ferenda, získané pomocí dotazníku. V práci je nakonec zmíněn seznam použité literatury, která byla použita při tvorbě této bakalářské práce.

Klíčová slova

trestní sankce * trestní právo * tresty * ochranná opatření * fyzické osoby * právnické osoby * mladiství

Annotation

The bachelor thesis focuses on the topic of the criminal sanctions de lege lata and de lege ferenda. The teoretical part of the thesis is devoted to basic concepts explainig criminal law and types of criminal sanctions for understanding basic knowledge about criminal law and concepts of criminal sanctions. Thesis moves then to sanctioning juveniles and sanctioning legal person to types of punishments and protective measures. The practical part of the bachelor thesis include a questionnaire focuses on the public and their opinion on the current system of criminal sanctions in the Czech republic. Then in the practical part are proposals de lege ferenda which was using from questionnaire. Finally in the thesis is list of used literature which was used in the creation of this bachelor thesis.

Key words

criminal sanctions * criminal law * punishments * protective measures * individual person * legal person * juveniles

Obsah

1 Úvod	7
2 Základní pojmy	9
2.1 Trestní právo	9
2.1.1 Trestní právo hmotné	10
2.1.2 Trestní právo procesní	10
2.2 Trestní sankce	11
2.2.1 Druhy trestních sankcí	11
2.3 Tresty	12
2.3.1 Účel trestu	12
2.3.2 Systém trestů	14
2.3.3 Ukládání trestů	16
2.3.4 Výkon trestů	18
2.3.5 Zánik trestů	20
2.4 Ochranná opatření	22
2.4.1 Ukládání ochranných opatření	22
2.4.2 Výkon ochranných opatření	23
3 Sankcionování mladistvých	24
3.1 Opatření ukládána mladistvým	25
3.1.1 Výchovná opatření	26
3.1.2 Ochranná opatření	26
3.1.3 Trestní opatření	27
3.2 Opatření ukládána dětem mladších patnácti let	28
4 Sankcionování právnických osob	29
4.1 Ukládání trestů	29
4.2 Druhy trestů	30
4.2.1 Zrušení právnické osoby	30
4.2.2 Propadnutí majetku	31
4.2.3 Peněžitý trest	31
4.2.4 Zákaz činnosti	31
4.3 Druhy ochranných opatření	32
4.3.1 Zabrání věci	32

5 Druhy trestů	32
5.1 Trest odnětí svobody	33
5.2 Domácí vězení	33
5.3 Zákaz držení a chovu zvířat	34
5.4 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce	34
5.5 Vyhoštění	35
6 Druhy ochranných opatření	36
6.1 Ochranné léčení	36
6.2 Zabezpečovací detence	37
7 Praktická část	38
7.1 Cíle praktické části	38
7.2 Dotazník a odpovědi	38
7.3 Trestní sankce de lege ferenda	49
8 Závěr	53
9 Seznam použité literatury	54
10 Seznam grafů	56

1 Úvod

Bakalářská práce s tématem trestní sankce de lege lata a de lege ferenda se všeobecně zabývá aktuální podobou trestních sankcí a poté pomocí části de lege ferenda obsahuje návrhy na budoucí právní změny týkající se trestních sankcí.

Autor si téma trestních sankcí de lege lata a de lege ferenda vybral z důvodu zájmu o dané téma a zájmu o předmět trestní právo. Téma je zajímavé z pohledu zpracování a z pohledu názorů široké veřejnosti a možnost vyjádření názorů ostatních. Téma má také široké pojetí a možnost zamyšlení nad trestními sankcemi z pohledu de lege ferenda.

Jako hlavní cíl práce si autor v teoretické části stanovil popsat a podrobně charakterizovat teorii k trestním sankcím de lege lata. Pomocí praktické části pak navrhnout možné změny v systému sankcionování, postavené na názoru všeobecné veřejnosti ohledně kladů a záporů, dostatků a nedostatků v takovém systému. Praktickou částí by také autor chtěl zjistit zkušenost respondentů s trestními sankcemi nebo systémem sankcionování.

Autor práce charakterizuje téma pomocí shromážděných informací z odborné literatury nebo zákonů. Tyto informace jsou v podobě textu v jednotlivých kapitolách.

První kapitola bakalářské práce je obecná. Popisuje základní pojmy nezbytné k tématu práce. Ze začátku je vysvětlen pojem trestní právo. Ten se potom dělí na další odvětví. Mezi takové odvětví patří trestní právo hmotné a trestní právo procesní. Většina práce spadá pod trestní právo hmotné, jelikož jej upravuje trestní zákoník. Dále je v kapitole vysvětlen pojem trestních sankcí a poté dělení trestních sankcí na tresty a ochranná opatření. Následuje všeobecná teorie k trestům, zde je vysvětlen jejich účel, systém, ukládání, výkon a zánik. Následuje teorie k ochranným opatřením. Zde jsou ochranná opatření podrobně rozebrána a je vysvětleno jejich ukládání a výkon.

Druhá kapitola bakalářské práce je věnována sankcionování mladistvých osob. Tato kapitola je rozdělená na dvě další části. V první části autor pojednává a vysvětluje problematiku opatření, které jsou ukládány mladistvým osobám.

Opatření, která jsou ukládána jsou vyjmenovány a postupně popsány. Jedná se o výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Druhá část této kapitoly je věnována opatřením, která jsou ukládána dětem mladších patnácti let.

Ve třetí kapitole je důkladně a postupně rozebráno sankcionování právnických osob. Zde autor rozdělil kapitolu na tři části. Jako první se zabývá ukládáním trestů právnickým osobám. Následuje podkapitola, kde se věnuje druhům trestů, které jsou právnickým osobám ukládány. Tyto tresty jsou vyjmenovány a důkladně rozebrány. Autor se zabývá tresty zrušení právnické osoby, propadnutí majetku, peněžitý trest a zákazem činnosti. Poslední část třetí kapitoly je věnována popisu ochranných opatření a v kapitole je popsáno ochranné opatření zabránění věci.

Čtvrtá kapitola se zabývá popisem a vyjmenováním druhům trestů, které bývají ukládány fyzickým osobám. Takových trestů se v trestním zákoníku nachází více, tak si autor některé z nich vybral a podrobně je popsal. V této kapitole jsou popisovány trest odnětí svobody, trest domácího vězení, trest zákazu držení a chovu zvířat a v neposlední řadě trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce.

Pátá kapitola svou strukturou odpovídá kapitole čtvrté, jsou v ní vyjmenovány a popsány druhy ochranných opatření, které jsou ukládány fyzickým osobám. Jako hlavní popisnou část kapitoly autor vytvořil z charakteristiky ochranného léčení a zabezpečovací detence

Šestá kapitola je věnována praktické části. Autor v práci využil odpovědi široké veřejnosti pomocí dotazníků. Dotazník obsahuje 18 otázek určených pro veřejnost. Téma otázek je zjištění názoru veřejnosti na systém sankcionování v České republice a tresty. Pomocí dotazníku se autor snaží zjistit názor veřejnosti a poté v části kapitoly trestní sankce de lege ferenda navrhnout budoucí podobu trestních sankcí nebo podmět na změny.

V poslední, tedy sedmé kapitole autor vytvořil závěr z bakalářské práce, kde shrnuje poznatky.

2 Základní pojmy

Na začátku budou v této bakalářské práci vysvětleny základní pojmy stěžejní pro předmět trestní právo. Nejprve se bude jednat o pojem trestní právo. Následovat bude rozdělení trestního práva na trestní právo procesní a trestní právo hmotné. Dále o pojmy trestní sankce, tresty a ochranná opatření. Jedná se o základní pojmy, které se vztahují k celé bakalářské práci.

2.1 Trestní právo

Trestní právo je nejčastěji označováno jako historicky nejstarší obor práva. V České republice je součástí platného právního řádu a řadíme jej do odvětví veřejného sektoru. Je to obor práva, jenž chrání společenské vztahy tak, že hrozí za činy, které ohrožují nebo porušují významné zájmy člověka. Za takové činy upravuje ukládání trestů a popřípadě i jejich výkon. Dále se jedná o komplexní systém norem řešících problémy, které jsou spojené s nejzávažnějšími protiprávními jednáními. “Úkolem trestního práva není jen represe, újma jako následek trestného činu, ale hrozbou, ukládáním a výkonem této újmy má působit preventivně, tedy předcházet páčání dalších trestných činů.”¹ Trestní právo musí plnit základní funkce, mezi tyto funkce patří:

ochranná funkce – plní základní funkci trestního práva, zabývá se tedy ochranou společnosti a určeného okruhu společenských stavů před kriminalitou a společensky nejnebezpečnějšími útoky fyzických osob

represivní funkce – je orientována individuálně k ochraně chráněných zájmů, působením na pachatele a jejím účelem je zabránit pachatelům páchat další trestnou činnost a během výkonu trestu vytvářet podmínky pro jejich převýchovu a sociální integraci

regulativní funkce – trestní právo co nejpřesněji vymezuje zákonné podmínky trestní odpovědnosti i beztrestnosti a také zakotvuje podmínky ukládání trestů a ochranných opatření u dospělých

¹ FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2024. s. 27. ISBN 978-80-7676-898-7.

pachatelů a výchovných, ochranných a trestních opatření u mladistvých pachatelů

Základní dělení trestního práva je na trestní právo hmotné a trestní právo procesní.²

2.1.1 Trestní právo hmotné

Trestní právo hmotné (jinak také, materiální) stanovuje, co je trestným činem a jakou sankci za něj lze uložit. Patří mezi hlavní odvětví trestního práva. Mezi hlavní úkoly patří chránit práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob, zájmy společnosti a ústavní zřízení České republiky před trestnými činy. Tyto trestné činy jsou taxativně vyčtené v trestněprávních normách. “České trestní právo hmotné je komplexním a systematickým způsobem upraveno v trestním zákoníku (zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů).“³ Uplatňuje se prostřednictvím trestního práva procesního, jehož normy upravují postup pro orgány činné v trestním řízení, aby byly náležitě zjištěny trestné činy a pachatelé spravedlivě potrestáni.⁴

2.1.2 Trestní právo procesní

Trestní právo procesní (jinak také, formální) je postup orgánů činných v trestním řízení, upravený zákonem. Hlavním úkolem je zjistit, zda došlo ke spáchání trestného činu. Pokud ano, najít jeho pachatele a uložit mu podle zákona správný trest nebo ochranné opatření. Tím také upravuje vzájemné procesní vztahy mezi těmito orgány a osobami. “Pramenem trestního práva procesního je především trestní řád, zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád). Dalšími významnými procesními předpisy jsou zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.“⁵ V této oblasti, se projevuje vliv trestního práva Evropské unie vzájemnou spoluprací mezi policií a justicí výměnou

² BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 13-17. ISBN 978-80-7380-866-2.

³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 26. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 23-26. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁵ FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2024. s. 27. ISBN 978-80-7676-898-7.

informací, vzájemným uznáním procesních rozhodnutí, zjednodušeným řízením předáváním osob mezi členskými státy Evropské unie, harmonizací procesních práv jednotlivce a vzájemnou přípustností důkazů mezi členskými státy.⁶

2.2 Trestní sankce

Trestní sankce, to je pojem, který je v trestním zákoníku považován za nový pojem. Dřív tento pojem v trestním zákoníku obsažen nebyl. “Je výsledkem snahy najít kompromisní řešení mezi tzv. monistickým a dualistickým pojetím sankcí, kdy v prvním případě pro ukládání sankcí platí v zásadě stejná ustanovení, zatímco v druhém případě se rozlišuje nejen mezi podmínkami pro ukládání trestů a ochranných opatření, ale odlišně je vnímána zejména přiměřenost ve vztahu ke spáchanému činu.”⁷ Ani přesto však v trestním zákoníku pojem trestních sankcí nenajdeme. Tento pojem v něm není vysvětlen ani není podrobně vysvětlen kdekoli jinde.⁸

2.2.1 Druhy trestních sankcí

“Trestní zákoník tedy zachovává dualistické pojetí (tresty a ochranná opatření), ale zároveň se snaží podmínky pro jejich ukládání podřadit pod společná ustanovení (o sankcích). Přesto existují určité odlišnosti mezi těmito dvěma skupinami sankcí, a to již při jejich ukládání.”⁹

Dříve byly za trestní sankce považovány pouze tresty. Později byly k trestům přidány ochranná opatření. Tím však bylo vybočeno z předchozí respektované podoby. Ochranná opatření totiž nejsou typickou sankcí za spáchaný trestný čin, protože nesměřují k potrestání za spáchaný trestný čin, ale k ochraně společnosti před pachatelem. To taky vede k rozhodování o délce ukládání ochranných opatření. Hlavním důvodem rozhodování o délce není závažnost spáchaného trestného činu, ale lhůta, po které pachatel přestane být hrozbou pro společnost.

⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 20-24. ISBN 978-80-7502-687-3.

⁷ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. II. díl, (§ 233 až 421). Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. Praha: Wolter Kluwer, 2015. s. 296. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁸ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. II. díl, (§ 233 až 421). Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. Praha: Wolter Kluwer, 2015. s. 296. ISBN 978-80-7478-790-4.

⁹ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. II. díl, (§ 233 až 421). Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. Praha: Wolter Kluwer, 2015. s. 296. ISBN 978-80-7478-790-4.

Tím, že byly tresty a ochranná opatření sloučeny do jedné kategorie nazývané sankcemi, tak nedošlo k odstranění všech rozdílů. Mezi další takový rozdíl patří prominutí. Při vyhlášení agraciace, kterou vyhláší prezident republiky, dochází k prominutí nebo zmírnění trestů, nikoliv ochranných opatření.

Úprava sankcí vychází v trestním zákoníku ze zdrojů, jako jsou Evropská pravidla týkající se sankcí a opatření států Rady Evropy, materiálů OSN nebo Evropská vězeňská pravidla.¹⁰

2.3 Tresty

“V našem trestním právu je trest prostředkem státního donucení, který stát užívá k ochraně zájmů chráněných trestním zákonem, ochraně společnosti před trestnými činy a jejich pachateli. Jedná se o újmu na svobodě, majetkových nebo jiných právech odsouzeného, kterou může pachateli trestného činu uložit jen soud na základě zákona.“¹¹ To znamená, že trest může být pachateli trestného činu uložen jen podle zákona. A jen zákon říká, jaké jednání je trestným činem a jaký trest nebo jiné újmy na právech či majetku mohou být za jeho spáchání uloženy. O trestech za spáchané trestné činy rozhoduje podle Ústavy pouze soud. V tom případě, pojem trest je chápán jako sankce uložená za trestný čin a tresty nejsou sankce ukládané v rámci přestupkového řízení nebo za jiné správní delikty. Ve zkratce můžeme pojem trest shrnout jako: prostředek státního donucení, lze jej uložit pachateli trestného činu, ukládají je pouze soudy, pachateli je trestem způsobena újma a obsahuje společenského odsouzení.¹²

2.3.1 Účel trestu

V §23 zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, který skončil platnost dne 31.prosince 2009, byl vymezen pojem a účel trestu. Vymezil jej tak, že “Jeho účelem je chránit společnost před pachateli trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchaní trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život, a tím

¹⁰ DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. II. díl, (§ 233 až 421). Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. Praha: Wolter Kluwer, 2015. s. 296-297. ISBN 978-80-7478-790-4.

¹¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 403. ISBN 978-80-7502-576-0.

¹² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 401-405. ISBN 978-80-7502-576-0.

působil výchovně i na ostatní členy společnosti.¹³ Tento pojem však v trestním zákoníku z roku 2009 výslovně vyjádřen není. Ustanovení, která vymezovala obecný účel nebo funkce trestání byla nahrazena úpravou obecných zásad trestání. Tyto zásady jsou formulovány obecně pro všechny trestní sankce v § 36 až §38 a také speciálně pro tresty v § 39 až § 45 a ochranná opatření § 96 a §99. Mezi základní zásady trestání a ukládání ochranných opatření patří:

Zásada zákonnosti – Tresty a ochranná opatření neboli trestní sankce lze ukládat jen na základě zákona podle § 37 odst. 1. Zde se uplatňuje zásada „nulla poena sine lege“ (žádný trest bez zákona).

Zásada přiměřenosti – Uplatňuje se pouze u trestů, protože podle zásady přiměřenosti musí být sankce adekvátní spáchanému trestnému činu a ten je rozhodujícím kritériem. U ochranných opatření je stanovena pouze v podobě negativního vymezení a stanoví podmínky, za kterých ochranné opatření nelze uložit.

Zásada individualizace použitých sankcí – Soud musí ukládat sankce s přihlédnutím k přitěžujícím a polehčujícím okolnostem, k závažnosti trestného činu. Musí přihlížet také k možnosti sociální reintegrace pachatele a také k přiměřené satisfakci poškozených osob.

Zásada personality sankce – Znamená, že trestní sankce by měly působit pouze na pachatele a měl by být minimalizován vliv sankce na okolí pachatele (např. rodiny).

Zásada neslučitelnosti určitých druhů sankcí u téhož pachatele – Sankce, které mají shodné věcné povahy u jednoho pachatele, mají zákaz ukládání.

Zásada humanity sankcí – Je zakázané ukládat kruté a nepřiměřené tresty. Klade se důraz na to, aby tam, kde postačí sankce méně intenzivní nebyla uložena sankce intenzivnější, která kromě pachatele postihuje další osoby.¹⁴

¹³ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 242-243. ISBN 978-80-7380-866-2.

¹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 405-407. ISBN 978-80-7502-576-0.

“Hlavním účelem trestu i nadále zůstává ochrana společnosti před trestnými činy a jejich pachateli, které se uskutečňuje prostřednictvím speciální (individuální) a generální prevence.“¹⁵ Smysl individuální prevence můžeme pochopit tak, že trest má pachatele zabránit v dalším páchaní trestných činů.

2.3.2 Systém trestů

“Systém trestů lze definovat jako uspořádání jednotlivých druhů trestů podle závažnosti, podle postihovaných zájmů a vzájemné vztahy mezi jednotlivými tresty.“¹⁶

Dvě základní zásady trestního práva hmotného se promítají do systému trestů. První je zásada *nullum crimen nulla poena sine lege* a druhou je zásada humanismu. Výčet všech trestů, můžeme najít v §52 trestního zákoníku. Zde se uplatňuje jedna ze základních zásad trestního práva hmotného a celkově právního státu. Jedná se o zásadu *nulla poena sine lege*. “Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník §52:

Druhy trestů:

(1) Za spáchané trestné činy může soud uložit tresty

- a)** odnětí svobody,
- b)** domácí vězení,
- c)** obecně prospěšné práce,
- d)** propadnutí majetku,
- e)** peněžitý trest,
- f)** propadnutí věci,
- g)** zákaz činnosti,
- h)** zákaz držení a chovu zvířat,

¹⁵ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 243. ISBN 978-80-7380-866-2.

¹⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s.409. ISBN 978-80-7502-576-0.

- i) zákaz pobytu,
- j) zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- k) ztrátu čestných titulů nebo vyznamenání,
- l) ztrátu vojenské hodnosti,
- m) vyhoštění.

(2) Trestem odnětí svobody se rozumí, nestanoví-li trestní zákon jinak,

- a) nepodmíněný trest odnětí svobody,
- b) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody,
- c) podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody s dohledem.

(3) Zvláštním typem trestu odnětí svobody je výjimečný trest (§ 54).¹⁷

Za výjimečný trest podle §54 lze považovat trest odnětí svobody na dvacet až nad třicet let a trest doživotní. Druhá zásada, zásada humanismu, říká, že státní orgány se musí k pachatelům chovat lidsky. Listina základních práv a svobod udává ve své Druhé hlavě, čl. 7, odst. 2 “Nikdo nesmí být mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.”¹⁸ Zásada humanismu se projevuje taky v trestním zákoníku v §37 odst. 2. Zde je uvedeno “Pachateli nelze uložit kruté a nepřiměřené trestní sankce. Výkonem trestní sankce nesmí být ponížena lidská důstojnost.”¹⁹ Tato zásada byla zviditelněna v roce 1990 pomocí novely, kdy došlo ke zrušení trestu smrti a ten byl nahrazen trestem odnětím svobody na doživotí, s možností podmíněného propuštění. V systému trestů jsou zastoupeny také alternativní tresty. Tím můžeme chápat všechny tresty nespojené s nepodmíněným odnětím svobody.

Tresty můžeme třídit podle několika kritérií. První kritérium je chápáno jako tresty, které postihují zájem odsouzeného. Mezi ně patří tresty postihující svobodu, tresty na cti (ztráta hodnosti) a tresty majetkové (peněžitý trest). Druhé kritérium je podle

¹⁷ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

¹⁸ Listina základních práv a svobod vyhlášená usnesením Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky v posledním znění

¹⁹ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

toho, zda jde trest uložit samostatně nebo musí s ním být uložen trest další, který nelze uložit samostatně. Třetí kritérium je podle určitosti trestní sankce. Dělí se na tresty absolutně určité (tresty, kde zákon stanoví druh a výměru trestů, např. ztráta čestných titulů), tresty relativně určité (zde je zákonem stanovena nejnižší nebo nejvyšší výměra trestu, mezi tyto tresty patří např. tresty s odnětím svobody). Čtvrté kritérium je podle toho, zda je možné tresty uložit jakémukoliv pachateli trestného činu (jedná se o tresty odnětí svobody, trest domácího vězení atd.) nebo jen zúženému okruhu pachatelů (např. soud nemůže uložit trest obecně prospěšných prací pachateli, který je zdravotně indisponován). A poslední páté kritérium je podle věku pachatele. Toto kritérium se dělí na tresty, které je možné uložit dospělému pachateli trestného činu. A opatření, která lze uložit pouze mladistvému.²⁰

2.3.3 Ukládání trestů

Soud musí při ukládání trestů postupovat a vycházet z obecných zásad sankcionování. (jedná se o zásady uvedené v kapitole 2.3.1 Účel trestu, na straně...). Soud během ukládání musí postupovat z ustanovení zákona č.40/2009 Sb., trestní zákoník z §39. Při ukládání trestu jsou nejdůležitější pojmy zákonnost a individualizace.

Zákonnost můžeme chápat jako souhrn trestů, ze kterého soud vybírá trest nejvhodnější, aby došlo k dosažení účelu trestu.

Individualizace je zase volba konkrétního trestu, který je vybrán jako nejúčinnější s ohledem na všechny zvláštnosti daného případu a jeho výměra v rámci dané trestní sazby.

Trestní zákoník vymezuje druh trestu, který lze za spáchaný trestný čin uložit. V některých skutkových podstatách je to stanoveno alternativně. Stává se v případech, kdy je na výběr více druhů trestů. Jedná se o paragrafy, které ve svém výroku udávají, že za trestný čin může být nastaven trest odnětí svobody, peněžním trestem nebo propadnutím. Možnost uložit konkrétní druh trestu vyplývá ze skutkové podstaty, ale také z úpravy uvedeného druhu trestu, která je uvedena

²⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s.409-414. ISBN 978-80-7502-576-0.

v obecné části trestního zákoníku. Některé tresty lze uložit pouze samostatně, jiné zase lze uložit pouze vedle jiného trestu.

Základní kritérium, k němuž soud při ukládání trestů přihlíží, je povaha a závažnost trestného činu. "Trestní zákoník proto v duchu zásady nullum crimen sine lege certa v ustanovení §39 odst. 2 vypočítává okolnosti, které povahu a závažnost spoluurčují. Jsou jimi

- Význam chráněného zájmu, který byl činem dotčen
- Způsob provedení činu
- Následky činu
- Okolnosti, za kterých byl čin spáchán
- Osoba pachatele
- Míra zavinění pachatele
- Pohnutka pachatele, jeho záměr či cíl"²¹

Soud podle trestního zákoníku musí při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlížet k polehčujícím a přitěžujícím okolnostem. Jako přitěžující okolnosti musí být trestný čin spáchán alespoň z nedbalosti. Tyto okolnosti lze uplatnit při ukládání kteréhokoliv druhu trestu, za jakýkoliv trestný čin. Jako polehčující okolnost může být například: pachatel spáchal trestný čin poprvé a pod vlivem okolností na něm závislých, spáchal trestný čin pod vlivem hrozby nebo nátlaku, spáchal trestný čin v právním omylu, kterého se bylo možno vyvarovat, svůj trestný čin sám oznámil úřadům nebo se k trestnému činu doznal. Jako přitěžující okolnosti lze chápat například: spáchal trestný čin s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, spáchal trestný čin vůči osobě podílející se na záchraně lidského života a zdraví nebo na ochraně majetku, spáchal více trestných činů nebo ke spáchání trestného činu zneužil svého zaměstnání, postavení nebo funkce.²²

²¹ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 248-249. ISBN 978-80-7380-866-2.

²² BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 244-251. ISBN 978-80-7380-866-2.

2.3.4 Výkon trestů

Pro výkon trestů lze stanovit některé všeobecné zásady. Tyto zásady jsou uvedeny v obsahu ustanovení trestního řádu.

První zásadou je dáno, že musí být rozhodnutí soudu. Tímto rozhodnutím se ukládá trest nebo ochranné opatření. V případě vynesení rozsudku, výjimečně i usnesení, jedná se o uložení trestu.²³

Podle zákona č.141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) § 139 a § 140 musí být rozhodnutí soudu vykonatelné.²⁴ Jaké podmínky musí být splněny, aby bylo možno přistoupit k výkonu rozhodnutí určuje právě vykonatelnost. Vykonatelností se rozumí skutečnost, že orgán činný v trestním řízení může vynutit obsah rozhodnutí, proti tomu, komu je uložena rozhodnutím nějaká povinnost. Vykonatelnost rozhodnutí se musí odlišit od uskutečňování obsahu rozhodnutí. Vykonatelnost vytváří článek, který spojuje vydání rozhodnutí a jeho výkon. Právní moc rozhodnutí je podmínkou vykonatelnosti pouze tam, kde zákon přiznává odkladný účinek opravnému prostředku. Pokud je zákonem stanoveno, že opravný prostředek takový účinek nemá, tak nebrání nedostatek právní moci vykonatelnosti rozhodnutí. Odkladný účinek tak může být omezen, jen na část rozhodnutí.

Jakmile se rozhodnutí, kterým se uloží trest, stane vykonatelným, musí být ihned vykonáno. V zákoně o tom žádné výslovné ustanovení není obsaženo, ale má se za to, že rozhodnutí má být vykonáno ihned, jakmile se stane vykonatelným. Vyplývá to z úpravy vykonávacího řízení. Existují však důvody výjimek z neprodleného výkonu trestu. Jsou to výjimky obecné, jenž mají význam pro jakýkoliv uložený trest a výjimky zvláštní, které se omezují pouze na určité druhy trestů. Jako příklad obecné výjimky může být uvedeno podání mimořádných opravných prostředků, konkrétně dovolání podle §265h odst.3 trestního řádu. Nebo řízení o žádosti o milost podle §366 odst.3 trestního řádu. Mezi zvláštní výjimky můžeme uvést například těhotenství odsouzené podle §322 odst. 3

²³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 850-851. ISBN 978-80-7502-687-3.

²⁴ Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

trestního řádu. Nebo špatný zdravotní stav odsouzeného podle §322 odst. 1,2 trestního řádu, vede k odkladu trestu odnětí svobody.

Výkon trestu má být proveden bez přerušení, pokud s výkonem bylo započato. Obecné důvody pro přerušení výkonu trestu jsou shodné s obecnými důvody výjimek, uvedenými výše. Zvláštní důvody jsou omezeny pouze na výkon trestu odnětí svobody, trestu domácího vězení a trestu obecně prospěšných prací. U trestu odnětí svobody lze výkon přerušit v případě jako odměna úspěšného plnění programu zacházení a dosažení účelu výkonu trestu. Výkon lze přerušit pro naléhavé rodinné důvody nebo kvůli poskytnutí zdravotní péče.

“Výkon trestů a ochranných opatření se provádí stejně jako celé trestní řízení z moci úřední.”²⁵ Orgány mají povinnost uskutečnit jednotlivé tresty. Jsou to ty orgány, kterým bylo uskutečňování svěřeno. Rozhodnutí musí být vykonána, pokud nebyla zrušena. Za správné a vykonatelné rozhodnutí je zodpovědný soud, který je vydal.

Trestní řád svěřuje výkon trestů soudu. Vždy jej svěřuje soudu, který výkon uložil. Je tím zajištěna jednotnost a rychlost výkonu. Příslušný je zásadně soud, který ve věci nařízení výkonu trestu rozhodl v prvním stupni.

U výkonu trestů je zákonná úprava zaměřená na to, aby umožnila v nejširší míře jejich výchovný účinek. K tomu je nasměrováno pravidlo, že výkon trestu má být uskutečněn ihned, jakmile se stal rozsudek vykonatelným. K tomu se snaží zákon přispět úpravou příslušnosti k rozhodování během výkonu trestu. Okresnímu soudu, v jehož obvodu se trest odnětí svobody vykonává, je svěřeno rozhodování o podmíněném propuštění.

Kontrolou výkonu se zajišťuje správné a zákonu odpovídající provádění výkonu trestu. Tato kontrola je prováděna kontrolními orgány resortu, tedy těmi, jejichž součástí jsou orgány, které výkon uskutečňují. Dozor nad dodržováním právních

²⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 856. ISBN 978-80-7502-687-3.

předpisů vykonává pověřený státní zástupce, krajského státního zastupitelství, v jehož obvodu se trest vykonává.²⁶

Podrobnější pravidla o výkonu trestů obsahuje trestní řád. Upravuje celkem jedenáct druhů trestů. (Výčet trestů v kapitole 2.3.2 Systém trestů, Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník §52, odst.1, písm. a-j, m)²⁷.

2.3.5 Zánik trestů

“Jedná se o zánik práva státu vykonat pravomocně uložený trest, tzn. způsobují jej okolnosti, které z časového hlediska nastanou až po právní moci rozhodnutí, kterým byl uložen trest a které způsobují, že trest nelze vykonat.”²⁸

Promlčení je jedním z důvodů, který vede k zániku trestu. Jako jediný je však upraven v trestním zákoníku. Znamená to, že po uplynutí určité doby nelze trest vykonat. Pokud pachatel v promlčecí době nespáchal nový trestný čin, za který by zákon stanovil stejný či přísnější trest, tak se má za to, že se pachatel napravil a výkonu trestu už není třeba, jelikož jeho účel byl dosažený jinak. Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník §94 v odstavci jedna upravuje promlčecí doby.

“(1) Uložený trest nelze vykonat po uplynutí promlčecí doby, jež činí

- a) třicet let, jde-li o odsouzení k výjimečnému trestu,
- b) dvacet let, jde-li o odsouzení k trestu odnětí svobody převyšujícímu deset let,
- c) deset let, jde-li o odsouzení k trestu odnětí svobody nejméně na pět let,
- d) pět let při odsouzení k jinému trestu.”²⁹

Promlčecí doba začíná běžet vždy dnem, kdy se trest stane pravomocný. To může být odsuzující rozsudek, trestní příkaz nebo rozhodnutí, že se trest vykoná. Trestní zákoník zná možnost stavění a přerušení promlčení. Stavění znamená, že po dobu trvání překážky bránící výkonu trestu promlčecí doba neběží. Po odpadnutí

²⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.9. 2023. Student. Praha: Leges, 2023. s. 850-863. ISBN 978-80-7502-687-3.

²⁷ Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

²⁸ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s.261 ISBN 978-80-7380-866-2.

²⁹ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

této překážky, její běh pokračuje tam kde skončil a naváže tak na uplynulou část. Zákon č.40/2009 Sb. Trestní zákoník §94 v odstavci tři udává důvody stavění promlčení.

“(3) Do promlčecí doby se nezapočítává doba, po kterou nebylo možno trest vykonat proto, že se odsouzený zdržoval v cizině, vykonával ochranné léčení, ústavní nebo zabezpečovací detenci nebo vykonával jiný trest odnětí svobody. Pokud jde o peněžitý trest, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, zákaz pobytu, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce a vyhoštění, do promlčecí doby se nezapočítává též doba, po kterou byl na odsouzeném vykonáván trest odnětí svobody, a jde-li o trest vyhoštění, doba, po kterou byl výkon tohoto trestu přerušen.“³⁰

Přerušení promlčení, celá promlčecí doba se přerušuje a začíná běžet znovu. Znamená to, že celá promlčecí doba ztrácí význam. Promlčecí doba se přeruší, když soud učiní opatření směřující k výkonu trestu, o jehož promlčení jde. Nebo se přeruší, když odsouzený v promlčecí době spáchá nový trestný čin, na který je zákonem stanoven trest stejný nebo přísnější.

Dalším důvodem, který vede k zániku trestu je udělení milosti ve formě agraciace. Udělení milosti ve formě agraciace je prominutí nebo zmírnění trestu, které je uloženo pravomocným rozsudkem. Jedná se o případ milosti individuální nebo z amnestijního rozhodnutí prezidenta České republiky. Tímto rozhodnutím lze prominout celý trest nebo pouze jeho část. Lze prominout taktéž jen některý trest z více uložených trestů. Agraciací trest zaniká úplně nebo částečně.

Mezi další důvody, na základě, kterých se jedná o zánik trestu jsou smrt odsouzeného, vykonání trestu, osvědčení se u podmíněného odsouzení, resp. podmíněného odsouzení s dohledem a upuštění od výkonu trestu nebo jeho zbytku.^{31 32}

³⁰ Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

³¹ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 261-263. ISBN 978-80-7380-866-2.

³² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 476-478. ISBN 978-80-7502-576-0.

2.4 Ochranná opatření

Ochranná opatření jsou vedle trestů jedním ze dvou druhů trestních sankcí. Toto nám říká podle § 36 trestní zákoník, který vychází z dualismu trestních sankcí. Stejně jako u trestů, mají ochranná opatření za účel ochranu společnosti před trestnou činností. Jejich obecný účel je tedy společný. Ochranné opatření může uložit pouze příslušný soud. Tento příslušný soud je vázán obecnými zásadami trestního sankcionování. Jedná se o zásadu zákonnosti, zásadu humanity trestních sankcí a zásadou subsidiarity trestní represe. Naopak se při ukládání ochranných opatření nelze řídit pomocí zásady přiměřenosti.³³ “Ochranné opatření podle ní nelze uložit, není-li přiměřené povaze a závažnosti pachatelem spáchaného činu a nebezpečí, které od pachatele v budoucnu hrozí pro zájmy chráněné trestním zákonem, jakož i osobě pachatele a jeho poměrům (§ 96 odst.1 Trestního zákoníku), a újma způsobená uloženým a vykonávaným ochranným opatřením nesmí být větší, než je nezbytné k dosažení jeho účelu (§96 odst.2 Trestní zákoníku).“³⁴

2.4.1 Ukládání ochranných opatření

Jelikož jsou ochranná opatření druhem trestních sankcí, platí pro jejich ukládání obecné zásady. Tyto zásady jsou popsány v zákoně č.40/2009 Sb., Trestní zákoník, v § 37 a § 38. Jsou popsány v rámci výkladu o trestních sankcích. Kromě nich se uplatňují také další zvláštní zásady. Tyto nalezneme v § 96 a § 97 trestního zákoníku. Mezi tyto zásady patří:

Zásada přiměřenosti – Je to prvořadá zásada. Stanovuje meze ochranných opatření. Ochranná opatření nelze určit, pokud nejsou přiměřená povaze a závažnosti pachatelem spáchaného trestného činu a nebezpečí, které v budoucnu od pachatele hrozí vůči zájmům chráněným trestním zákonem. Při aplikaci zásady přiměřenosti, je vždy nutné zvážit všechna kritéria, z nichž největší váhu bude mít otázka budoucího

³³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 484-485. ISBN 978-80-7502-576-0.

³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 484. ISBN 978-80-7502-576-0.

nebezpečí pro chráněné zájmy. Tato zásada odráží samotnou podstatu ochranných opatření, která slouží k ochraně společnosti.

Zásada proporcionality újmy – Vyjadřuje, že újma, která je způsobena uložením a vykonáním ochranným opatřením nesmí být větší, než je nezbytně nutné k dosažení účelu. Například u ochranných opatření, která jsou spojena s omezením osobní svobody to znamená, pravidelný přezkum, zda pokračují důvody pro jejich trvání.

Zásada vzájemně nezávislého ukládání trestů a ochranných opatření –

Tato zásada spočívá v tom, že pokud jsou splněny zákonné podmínky, lze ochranná opatření ukládat samostatně, ale taky vedle trestu. Ochranné opatření může být uloženo vedle trestu obdobné povahy v případě, že by jeho samostatné uložení nebylo dostačující z hlediska působení na osobu, které je ochranné opatření uloženo. Může se jednat o případ typu, kdy pachatel trpící duševní poruchou způsobí trestný čin, za který mu musí být uložen nepodmíněný trest odnětí svobody, ale zároveň je třeba uložit ochranné léčení, protože by po výkonu trestu, představoval stejné riziko.³⁵

2.4.2 Výkon ochranných opatření

Podrobnosti o nařízení výkonu ochranného léčení obsahuje trestní řád. Dále obsahuje postup při rozhodování o změně způsobu výkonu ochranného léčení, o upuštění od jeho výkonu a o propuštění z ochranného léčení nebo o jeho ukončení. Toto najdeme v §351, §351a, §352 a §353 trestního řádu. V úzké součinnosti zde postupuje soud s příslušným zdravotnickým zařízením ambulantního nebo ústavního typu. Výkon ochranného léčení nařizuje předseda zdravotnického zařízení, v němž bude léčení vykonáváno. Ochranné léčení může být uloženo vedle nepodmíněného trestu odnětí svobody. Pokud věznice má podmínky k výkonu určeného léčení, může být nařízeno, aby ochranné léčení bylo vykonáváno během výkonu trestu odnětí svobody.

Výkon zabrání věci a zabrání náhradní hodnoty obsahuje trestní řád s odkazem na § 349b. Rozhodnutí o zabrání věci nebo zabrání náhradní hodnoty se vykonává

³⁵ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 304-305. ISBN 978-80-7380-866-2.

v součinnosti s organizační složkou státu. Této složce podle zvláštního zákona přísluší hospodaření s majetkem státu.

V případě ochranného opatření zabrání části majetku je tomu podobně jako u zabrání věci a zabrání náhradní hodnoty. Zde se použije ustanovení § 345 a § 346 trestního řádu. Tyto paragrafy se týkají výkonu propadnutí majetku. K zajištění zabrání části majetku, lze také rozhodnout o zajištění věcí obviněného nebo jiné osoby.

Výkon zabezpečovací detence upravuje trestní řád v § 354 - § 357. Jedná se o otázky týkajících se nařízení jejího výkonu (§ 354), změna výkonu zabezpečovací detence na ochranné léčení (§ 355), upuštění od výkonu zabezpečovací detence (§ 356) a trvání zabezpečovací detence a propuštění z ní (§ 357). Zabezpečovací detence se vykonává v ústavech pro jejich výkon. Vězeňská služba České republiky tyto ústavy spravuje a také zajišťuje jejich ostrahu. O vlastním výkonu zabezpečovací detence pak podrobnosti obsahuje zákon č. 129/2008 Sb.,³⁶

3 Sankcionování mladistvých

Trestní právo mladistvých a sankcionování mladistvých, to jsou témata, kterými se zabývá zákon č. 218/2013 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Zkráceně zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Tato úprava byla založena za účelem jiného přístupu k osobám, které se dopustily trestného činu a zároveň jsou mladší 18 let. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže má zvláštní právní úpravu. Zatímco trestní zákoník se považuje za zákon s obecnou právní úpravou. Zde se uplatňuje zásada „lex specialis derogat legi generali“. To značí, že zákon se zvláštním právním předpisem má přednost před obecným a v případě mladistvých se přednostně užije zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Zvláštní přístup tohoto zákona se odráží už v samotné terminologii. Například termínem provinění, se rozumí trestný čin spáchaný mladistvým, tedy osobou, která dovršila v době spáchání patnáctého roku a

³⁶ FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GRIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2024. s. 777-780. ISBN 978-80-7676-898-7.

nepřekročila osmnáctý rok. Pojem čin jinak trestný, zase značí trestný čin spáchaný osobou mladší patnácti let.³⁷

3.1 Opatření ukládána mladistvým

“Opatření je právním následkem provinění mladistvého (a činu jinak trestného dětí mladších patnácti let). Jedná se o druh sankce, která je zákonnou reakcí státu na spáchání trestného činu.”³⁸ Zde se zákon o soudnictví ve věcech mládeže znovu liší oproti trestnímu zákoníku. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže totiž nevychází z dualismu, ale z monismu trestních sankcí. To znamená, že stanovuje pouze jeden systém sankcí pro mladistvé. Tento systém se nazývá opatření.

Hlavním účelem opatření je preventivní účinek. Tento účinek má za úkol pozitivně ovlivnit život mladistvého a předejít recidivě. Dalším účelem opatření je vytvoření vhodných podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého. Během vytváření takových podmínek se musí brát zřetel na jeho rozumovou a mravní vyspělost, osobním vlastnostem a výchově a prostředí rodiny, z nichž mladistvý pochází. A osobním účelem vůči mladistvému je ochrana před škodlivými vlivy. S účelem zákona poté souvisí výběr samotného opatření. “Podle § 1 odst. 2. zák. mládeže má být v konkrétních věcech užito takové opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se mladistvý nadále zdržel páčání protiprávních činů a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji, a pokud možno také podle svých sil a schopností přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem.”³⁹

V zákoně o soudnictví ve věcech mládeže jsou uvedeny tři druhy opatření. Tyto opatření jsou uspořádány hierarchicky od nejmírnějších po nejpřísnější. Jedná se

³⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 500-502. ISBN 978-80-7502-576-0.

³⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 502. ISBN 978-80-7502-576-0.

³⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 503-504. ISBN 978-80-7502-576-0.

o výchovná opatření, ochranná opatření a trestní opatření. Tyto opatření lze podle potřeby kombinovat a uložit jich více.^{40 41}

3.1.1 Výchovná opatření

V systému opatření je druh výchovných opatření tím nejmírnějším. Jak už vyplývá z názvu opatření, tak hlavním účelem je účel výchovný. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže stanovuje podmínky, za kterých je možné uložit jednotlivá opatření a na jak dlouhou dobu. Výchovná opatření lze tedy ukládat samostatně, při upuštění od trestního opatření nebo při podmíněném upuštění od uložení trestního opatření, vedle ochranných a trestních opatření, dovoluje-li to jejich povaha nebo ve zvláštních řízeních o odklonech. Výchovná opatření je oprávněn uložit v přípravném řízení státní zástupce. Před soudem má toto oprávnění soud pro mládež. V obou případech musí být dán výhradně souhlas mladistvého. Výchovné opatření se ukládá vždy před rozhodnutím o vině. Pokud mladistvý svůj souhlas během řízení odvolá, tak výkon končí. Lze uložit výchovné opatření, kterým se řízení končí. V takovém případě není rozhodnutí postavené na souhlasu mladistvého. Výchovná opatření lze ukládat na nejdelší dobu tří let. Výchovná opatření uložená v průběhu řízení, končí odvoláním uděleného souhlasu. V určitých případech lze výchovná opatření uložit pachatelům starším osmnácti let. Tito pachatelé musí být ve věku blízkém mladistvých. Opatření lze uložit v rámci podmíněného odsouzení, trestu domácího vězení nebo veřejně prospěšných prací. Mezi výchovná opatření se řadí dohled probačního úředníka, probační program, výchovné povinnosti, výchovná omezení a napomenutí s výstrahou.⁴²

3.1.2 Ochranná opatření

Ochranná opatření jsou dalším druhem opatření, která jsou ukládána mladistvým. Jsou ukládány za spáchání provinění nebo čin jinak trestný. Některé znaky mají společné s výchovnými opatřeními a trestnými opatřeními. "Ochranná opatření

⁴⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 502-505. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁴¹ Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

⁴² ŠČERBA, Filip a COUFALOVÁ, Bronislava. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Teoretik. Praha: Leges, 2016. s. 77-80. ISBN 978-80-7502-131-1.

mají oproti výchovným a trestním individuálně vymezen samotný účel, a to v § 21 odst.1 zák. mládeže, podle kterého je jejich účelem kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před pácháním provinění mladistvými.⁴³ Ochranná opatření se snaží dosáhnout individuálních účinků, například vychovat, léčit nebo izolovat. Mezi ochranná opatření patří, ochranné léčení, zabezpečovací detence, zabránění věci a ochranná výchova. Některá tyto opatření je možné ukládat, jak osobám mladším patnácti let, mladistvým a také dospělým pachatelům, například ochranné léčení. Další opatření lze uložit pouze mladistvým pachatelům a osobám mladších patnácti let. Zde se řadí třeba ochranná výchova. Ochranná opatření, která lze uložit dospělým pachatelům jsou proto uvedena v trestním zákoníku. Ty, které nelze uložit dospělým jsou zase výhradně uvedeny v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže.⁴⁴

3.1.3 Trestní opatření

Jedná se o nejprísnější druh opatření ukládané mladistvým, to znamená, že se ukládají v případě, kdy nejde za dosažením účelu uložit trest mírnější. Podobají se trestům, které jsou ukládány dospělým pachatelům. Mají spoustu podobných znaků. Cílem je způsobit mladistvému pachateli újmu na svobodě, majetkovou újmu nebo újmu na jiných právech. Trestní opatření jsou však přizpůsobeny mladistvým pachatelům. Další úkol trestních opatření je vytvářet další vývoj mladistvého pachatele, působit preventivně a snažit se předejít recidivě. Všechny trestní opatření jsou uvedeny v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže v § 24 odst.1. Jedná se o obecně prospěšné práce, peněžitě opatření, peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu, propadnutí věci, zákaz činnosti, zákaz držení a chovu zvířat, vyhoštění, domácí vězení, zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce, odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu, odnětí svobody odložené na zkušební dobu s dohledem a odnětí svobody nepodmíněně. Tento výčet trestů je podobný s tím, který udává trestní zákoník pro dospělé pachatele. Některé tresty z trestního zákoníku mladistvému uložit nelze, například

⁴³ ŠČERBA, Filip a COUFALOVÁ, Bronislava. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Teoretik. Praha: Leges, 2016. s. 110. ISBN 978-80-7502-131-1.

⁴⁴ ŠČERBA, Filip a COUFALOVÁ, Bronislava. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Teoretik. Praha: Leges, 2016. s. 110-111. ISBN 978-80-7502-131-1.

zákaz pobytu, ztrátu čestných titulů či ztrátu hodnosti. Nicméně tento zákon udává tresty, které nezná trestní zákoník a takové tresty pak nelze uložit dospělému pachateli. Ukládání trestních opatření je možné samostatně. Existuje-li důvod, lze uložit více trestních sankcí vedle sebe. Pravidla pro ukládání trestních opatření vedle sebe jsou uvedena v §53 odst.1 trestního zákoníku. Tak jako u dospělých, také u mladistvých existují polehčující okolnosti. Mezi takové okolnosti se řadí, kdy mladistvý během řízení vykonal probační nebo jiný vhodný program, poškozenému nahradil způsobenou škodu nebo odčinil nebo aspoň zmírnil újmu. Při rozhodování o trestním opatření se přihlíží k tomu, zda byl nebo nebyl mladistvý při spáchání činu pod vlivem návykové látky.⁴⁵

3.2 Opatření ukládaná dětem mladších patnácti let

Způsob řešení činů jinak trestných, páchaných mládeží, upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Řízení ve věcech dětí mladší patnácti let se zabývá výhradně činy jinak trestnými a žádnými jinými. Aby se jimi takové řízení zabývalo, musely být činy jinak trestné spáchány dětmi mladšími patnácti let nebo mladistvými, kteří nejsou za takový čin trestně odpovědní z důvodu nepřičetnosti nebo nedostatečné vyspělosti. “Za činy jinak trestné dětí a trestně neodpovědných mladistvých lze uložit opatření vyjmenovaná v taxativním výčtu §93 odst.1 zák. mládeže: výchovnou povinnost, výchovné omezení, napomenutí s výstrahou, zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče, dohled probačního úředníka, ochrannou výchovu, ochranné léčení.”⁴⁶ Tyto opatření lze uložit do věku osmnácti let. Jediná výjimka je u ochranného léčení. Toto opatření lze vykonávat i po dovršení osmnácti let, pokud je to nutné.⁴⁷ Například, “Ochrannou výchovu může soud pro mládež uložit dítěti mladšímu patnácti let, odůvodňuje-li to povaha spáchaného činu jinak trestného, je-li to nezbytně nutné k zajištění jeho řádné výchovy a nepostačuje-li uložení mírnějšího opatření. Soud pro mládež zpravidla uloží ochrannou výchovu dítěti mladšímu patnácti let, které spáchalo čin, za nějž trestní

⁴⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 514-516. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁴⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 524. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁴⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 523-525. ISBN 978-80-7502-576-0.

zákoník dovoluje uložení výjimečného trestu, a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku.“⁴⁸

4 Sankcionování právnických osob

Sankcionováním právnických osob se zabývá zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Sankcionování právnických osob vychází z principu dualismu. To znamená, že rozlišuje tresty a ochranná opatření pro právnické osoby. “Zákon obsahuje jednak obecné zásady nazvané „Přiměřenost trestu a ochranného opatření“ (§ 14), druhy trestů a ochranných opatření obsahující jejich výčet (§ 15), pravidla pro ukládání jednotlivých druhů sankcí (§ 16 až § 23), dále ustanovení o promlčení trestu (§ 24, § 25), o ochranných opatřeních (§ 26, § 26a) a zvláštní ustanovení o zániku účinků odsouzení jako období zahlazení odsouzení u fyzických osob (§ 27).“⁴⁹ Některé věci týkající se sankcionování právnických osob jsou uváděny v trestním zákoníku. Jedná se například o výčet trestů, některé tresty ale lze uložit pouze fyzické osobě, nikoliv právnické. Nebo obecné zásady sankcionování právnických osob.⁵⁰

4.1 Ukládání trestů

Při ukládání trestu pro právnické osoby se uplatňují kritéria, která uvádí Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim v § 14 odstavce 1. Jedná se o:

- Povahu a závažnost trestného činu
- Poměry právnické osoby

⁴⁸ Zákon č. 165/2024 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

⁴⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 528. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁵⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 527-529. ISBN 978-80-7502-576-0.

- Okolnost, zda právnická osoba vykonává činnost ve veřejném zájmu, která má strategický nebo obtížně nahraditelný význam pro národní hospodářství, obranu nebo bezpečnost
- Účinky a důsledky, které lze očekávat od trestu pro budoucí činnost právnické osoby

Při ukládání trestních sankcí se také přihlíží na obecné zásady sankcionování. Soud by měl také při ukládání trestních sankcí přihlížet k tomu, že uložením sankce můžou vzniknout negativní jevy, které můžou mít důsledek na třetí osoby.⁵¹

4.2 Druhy trestů

Druhy trestů, které lze uložit právnickým osobám mají svůj seznam, který udává § 15 v zákoně č. 418/2011 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Obsahuje specifické tresty a univerzální tresty. Specifické tresty jsou takové tresty, které lze uložit pouze právnickým osobám. Jedná se o zrušení právnické osoby, zákaz plnění veřejných zakázek nebo účasti ve veřejné soutěži, zákaz přijímání dotací a subvencí a uveřejnění rozsudku. Univerzální tresty jsou takové tresty, které lze uložit jak právnické osobě, tak i fyzické osobě. Mezi univerzální tresty patří propadnutí majetku, peněžitý trest, propadnutí věci, zákaz činnosti nebo zákaz držení a chovu zvířat.⁵²

4.2.1 Zrušení právnické osoby

“Jedná se o nejpřísnější druh trestu, který lze právnické osobě uložit a který lze s nadsázkou přirovnat k trestu smrti, jelikož má za následek zánik postiženého subjektu.“⁵³ Tento trest lze uložit každé právnické osobě. Existuje však výjimka. Tato výjimka říká, že tento trest nelze uložit právnické osobě, u níž to vylučuje povaha takové osoby. To znamená, že by trest poškodil několik dalších osob společných s danou právnickou osobou, například zákazníci či klientela. Jinak lze tento trest uložit každé právnické osobě, sídlící na území České republiky a je zapsaná v určitém veřejném rejstříku, za spáchání trestného činu samotného

⁵¹Zákon č. 418/2011 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

⁵² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 533-534. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁵³ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 357. ISBN 978-80-7380-866-2.

nebo páchaní mnohonásobné trestné činnosti. V případě, kdy dojde k uložení trestu a trest se bude muset vykonat, dojde k takzvané likvidaci. Při likvidaci dochází k vyrovnání dluhů věřitelům a vypořádání s majetkem zrušené právnické osoby.⁵⁴

4.2.2 Propadnutí majetku

Jedná se o druhý nejprísnější trest, který je udělován právnickým osobám. Lze uložit každé právnické osobě, pouze ve dvou případech. První je, že právnická osoba spáchala zvlášť závažný zločin a byl dostatečně prokázán motiv této právnické osoby takový čin spáchat. V druhém případě musí být podmínky, za kterých lze takový trest uložit uvedeny v zákoně o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. To znamená, že v tomto případě nemusí být zjištěn motiv. Postačí, když jsou splněny podmínky v zákoně. Tento trest může být pro právnickou osobu taktéž likvidační, protože trest může postihnout veškerý majetek právnické osoby.⁵⁵

4.2.3 Peněžitý trest

Jedná se o trestní sankci, která se ukládá právnickým osobám především za páchaní úmyslné trestné činnosti. Podle zákona, tento trest nesmí mít negativní vliv na ochranu práv poškozeného. Trest se ukládá v podobě denních sazeb. Dolní hranice takové sazby je 1000 Kč a horní hranice je 2000000 Kč. To znamená, že se jedná o další trestní sankci, která postihuje majetek, který vlastní potrestaná právnická osoba. Tento trest se většinou ukládá samostatně. Může být uložen vedle dalšího trestu. Neukládá se vedle trestu propadnutí majetku, protože oba tresty mají stejný účinek, tedy postih majetku právnické osoby.⁵⁶

4.2.4 Zákaz činnosti

Jedná se o preventivní trest, ukládaný právnické osobě. Tento trest zakazuje právnické osobě vykonávat takovou činnost, která byla použita ke spáchání trestného činu nebo činnost, která mu umožnila spáchat takový trestný čin. Zde se

⁵⁴ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 357-358. ISBN 978-80-7380-866-2.

⁵⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 536. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁵⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 536-537. ISBN 978-80-7502-576-0.

objevují rozdíly oproti ukládání takového trestu fyzické osobě. Právnícké osobě lze uložit pouze zákaz takové činnosti, ke které potřebuje zvláštní povolení. Preventivní typ trestu je proto, protože znemožňuje páčání trestné činnosti v budoucnu. Podle zákona je dolní hranice této sankce jeden rok a maximální horní hranice pak činí dvacet let.⁵⁷

4.3 Druhy ochranných opatření

“Korporacím lze uložit pouze dva druhy ochranných opatření, kterými jsou zabránění věci a zabránění části majetku, přičemž se v obou dvou případech odkazuje na podmínky stanovené trestním zákoníkem (srov. § 101-104 trestního zákoníku).“⁵⁸

4.3.1 Zabránění věci

Jedná se o sankci, která postihuje majetek právnické osoby. Toto opatření omezuje vlastnické právo právnické osoby. Přičemž dochází k zabránění určitého majetku. Může to být věc, spisy, zařízení. Může taky dojít k pozměnění určité věci nebo odstranění zařízení. Touto sankcí se odebrává vlastnické právo právnické osoby, k věcem, které vedly ke spáchání trestné činnosti. Vlastnické právo pak přebírá stát.⁵⁹

5 Druhy trestů

Druhy trestů, je výčet všech trestů, které lze uložit dospělým pachatelům za spáchané trestné činy. Takový výčet trestů uvádí §52 odst.1 trestního zákoníku. Druhy trestů mají podobnost se systémem trestů (kapitola 2.3.2 Systém trestů). Jedná se o prostý výčet všech trestů, ale obsahuje určitý hierarchický systém, který se týká závažnosti a postihovaného zájmu.⁶⁰ Níže je popsáno pět trestů, které byly vybrány na základě jejich odlišnosti výkonu.

⁵⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 537-538. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁵⁸ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 360. ISBN 978-80-7380-866-2.

⁵⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 542. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶⁰ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 266-267. ISBN 978-80-7380-866-2.

5.1 Trest odnětí svobody

Jedná se o nejpřísnější druh trestu, který je možno uložit za spáchaný trestný čin, který ukládá trestní zákoník ve zvláštní části. Tento trest se pachatelům ukládá hlavně za preventivním účelem. To znamená, že chrání společnost před pácháním další trestné činnosti pachatele, kterému byl trest uložen. Společnost tak chrání po dobu výkonu trestu pachatele. Dále plní také výchovný účel svým systematickým působením během výkonu trestu. V případě, kdy dojde k uložení trestu odnětí svobody, jsou vykonávány ve věznicích nebo ve vazebních věznicích se zvláštním oddělením. Tento trest lze podle trestního zákoníku uložit ve čtyřech formách. Jedná se o nepodmíněný trest odnětí svobody, výjimečný trest odnětí svobody, podmíněné odsouzení k trestu odnětí svobody a podmíněné odsouzení trestu k odnětí svobody s dohledem. Za jaké trestné činy, na jak dlouho a další podmínky uložení takových trestů upravuje trestní zákoník.

Nepodmíněný trest odnětí svobody lze uložit pachateli maximálně na dvacet let. Takovou hranici lze překročit za určitých výjimek. Například v případě, kdy se pachateli ukládá trest výjimečný.

Za výjimečné tresty se považují takové tresty, za které lze uložit trest odnětí svobody od dvaceti do třiceti let a trest doživotní. Výjimečnost tohoto trestu je dána dobou výkonu trestu. Konkrétně tím, že jsou tresty delší než nejvyšší hranice trestu odnětí svobody a lze je uložit pouze za splnění podmínek, které upravuje § 54 trestního zákoníku.⁶¹

5.2 Domácí vězení

Jedná se o alternativní trest ke krátkodobým nepodmíněným trestům odnětí svobody. Tento trest umožňuje odsouzeným zachovat rodinné vztahy. Trest domácího vězení lze uložit s maximální hranicí trvání dvou let. Lze uložit pouze pachatelům přečinů. Takový pachatel musí dát písemný slib, ve kterém slíbí, že se po určený čas bude nacházet na stanovené adrese. Takový čas a místo stanoví soud. Většinou se jedná o trvalé bydliště pachatele. Soudem v určeném čase, musí být pachatel přítomen na určitém místě, z důvodu výkonu kontroly. Takovou

⁶¹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 415-421. ISBN 978-80-7502-576-0.

kontrolu zajišťuje Ministerstvo spravedlnosti České republiky. Kontrolu lze také vykonávat se spoluprací dalších orgánů. Nejčastěji s Probační a mediační službou, která používá systém elektronické kontroly. Jedná se o kontrolu, kdy je spojen elektronický náramek na těle odsouzeného s řídicí jednotkou v jeho obydlí. Náramek je většinou umístěn na noze odsouzeného a řídicí jednotka je skrytá v bytě. Tato dvě zařízení mezi sebou neustále vytváří signál, pokud se odsouzený nachází v obydlí. V případě, kdy odsouzený obydlí opustí, dojde k přerušení signálu a jednotka to signalizuje kontrolnímu středisku. Zaměstnanec okamžitě volá odsouzenému a snaží se zjistit příčinu poruchy. Současně je na místo vyslán další pracovník. Trest domácího vězení lze ukládat samostatně nebo v kombinaci s dalším trestem, který neovlivňuje trest domácího vězení.⁶²

5.3 Zákaz držení a chovu zvířat

Jedná se o nejnovější druh trestu. Tento trest nabyl své účinnosti 1.6.2020. Účelem tohoto trestu je zabránit dalšímu páchání trestné činnosti, kterou se pachatel dopustil pomocí držení nebo chovu zvířat. Takový trest lze uložit na dobu s horní hranicí trvání deseti let. Během doby, kdy je trest ve výkonu odsouzeného, se zakazuje chovat a držet zvířata. Aby byl pachateli trest uložen, musí být splněny podmínky. V případě takového trestu stačí pouze jediná podmínka. Ta zní, že se pachatel dopustil spáchání trestného činu, který souvisí s držením a chovem zvířat. Trest zákaz držení a chovu zvířat lze uložit pachateli buď samostatně nebo jako trest vedlejší, k jinému hlavnímu trestu. V případě, kdy pachatel během výkonu takového trestu prokáže, že další výkon není potřeba, může soud po půlce trvání trestu od zbytku doby trestu upustit. Po uplynutí trestu se na pachatele hledí, jako by dosud nikdy nebyl souzen.⁶³

5.4 Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce

Jedná se o alternativní trest, kdy je zakázán vstup osobám na sportovní, kulturní a jiné společenské akce. Jedná se o trest, jehož účelem je preventivní a výchovný

⁶² JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 430-433. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶³ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 296-297. ISBN 978-80-7380-866-2.

účinek. Trest chrání ostatní návštěvníky před pácháním trestné činnosti na takových akcích. Výchovným účinkem lze rozumět, že pachatel přestane navštěvovat takové události, kde páchal trestnou činnost nebo činnost škodlivou společnosti a viděl v nich smysluplné naplnění svého volného času. Aby byl pachateli uložen trest, musí být trestný čin spáchán během návštěvy zmíněné akce. Nejčastěji se jedná o trestné činy spojené s diváckým násilím, nejčastěji na fotbalových zápasech. Trest lze uložit i když je trestný čin spáchán v souvislosti s touto akcí. Například při časové souvislosti s akcí, jedná se o cestu na akci a cestu zpátky z akce. Hlavním úkolem odsouzeného při výkonu trestu je spolupracovat s probačním úředníkem. Probační úředník stanoví postup probačního plánu, výkon převýchovného programu, výkon sociálního výcviku nebo program psychologického poradenství. Trest zákazu vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce má horní hranici trvání trestu stanovenou na deset let. Trest lze uložit samostatně nebo také jako vedlejší trest.⁶⁴

5.5 Vyhoštění

Vyhoštění je typ trestu, který patří do skupiny trestů, které postihují obrovský zásah v oblasti svobody pohybu, který je zaručen Listinou základních práv a svobod. Tento typ trestu se týká pouze osob cizích zemí. Vyhoštění lze ukládat jako trest samostatně nebo vedle jiného trestu za spáchání jakéhokoliv trestného činu. Jako trest vedlejší se ukládá trest, který dává k tomuto trestu smysl. Nelze však, jako vedlejší trest uložit například trest veřejně prospěšných prací, jelikož takový trest se vykonává na území České republiky a trest vyhoštění znamená, že cizinec musí opustit území státu České republiky. Lze jej uložit na dobu s horní hranicí deseti let. Trest vyhoštění může být uplatněn na cizince pouze za podmínek, které stanoví zákon. Zákon také stanovuje podmínky, kdy trest vyhoštění u cizince uložit nelze. Stane se tak, když není u pachatele zjištěna státní příslušnost. U pachatele, kterému byl udělen azyl. U pachatele, kterému by v jeho státě hrozil trest smrti nebo trest mučení či jiné ponižující zacházení. Nelze také uložit pachateli, který má v České republice trvalý pobyt, pracovní a rodinné zázemí. Dále pachateli dítěti, které je občanem Evropské unie. V takovém případě lze trest uložit, pouze

⁶⁴ BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. s. 298-300. ISBN 978-80-7380-866-2.

pokud by byl v jeho nejlepším zájmu. A nakonec pachateli, který je také občanem Evropské unie, ale pobývá na území České republiky deset let bez přetržení. Tady by soud mohl udělit trest vyhoštění, pouze pokud by shledal důvody, které by se zakládaly na ohrožení státu.⁶⁵

6 Druhy ochranných opatření

Trestní zákoník vedle druhů trestů vymezuje i druhy ochranných opatření. Jedná se o ochranné léčení, zabezpečovací detenci, zabránění věci a zabránění části majetku. "Tato ochranná opatření lze podle jejich povahy a účelu dělit na dvě kategorie. První zahrnuje ochranná opatření, která zasahují do osobní svobody osoby, které je opatření uloženo, a druhou tvoří ochranná opatření směřující proti majetku."⁶⁶ První zmíněná opatření se neukládají v určité délce. Zákon totiž délku neupravuje. Jsou ukládána na dobu neurčito a jsou zrušena až tehdy, kdy soud určí že výkon takového opatření už není nutný a ztratí tak svůj účel.⁶⁷ Níže jsou popsány dvě ochranné léčení, které byly vybrány na základě své velké podobnosti a byly tak podrobně vysvětleny.

6.1 Ochranné léčení

Hlavním účelem ochranného opatření je zajistit, aby nebyl pachatelův výskyt ve společnosti pro ni nebezpečný. Rozhodnutím o uložení ochranného léčení nastává povinné jednání pro pachatele. Rozumí se jím podrobení terapeutickému nebo léčebnému působení. Ochranné léčení ukládá soud dvěma způsoby, obligatorně a fakultativně.

Obligatorně neboli povinně se ukládá pachatelům činů jinak trestných, kteří za něj nejsou odpovědní pro jejich nepřičetnost a zároveň jsou nebezpeční pro své okolí. Dále pachatelům, kteří ve stavu zmenšené přičetnosti spáchali trestný čin a zároveň jim je ukládán trest pod dolní hranicí trestní sazby. A naposled, pachatelům, kteří ve stavu zmenšené přičetnosti spáchali trestný čin nebo jej

⁶⁵ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 449-450. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 486. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶⁷ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 486-487. ISBN 978-80-7502-576-0.

spáchali ve stavu, který vyvolala duševní porucha a je u nich rozhodnuto odpuštění od potrestání

Fakultativně neboli nepovinně se ukládá ve dvou případech. Ukládá se pachatelům, kteří taktéž ve stavu duševní poruchy spáchali trestný čin a zároveň je jejich další pobyt ve společnosti nebezpečný. A pachatelům, kteří spáchali trestný čin pod vlivem návykové látky nebo s cílem jejího zneužití.

Ochranné léčení bývá ukládáno v mnoha podobách. Jedná se o léčení typu psychiatrického, sexuologického, protialkoholního nebo protitoxikomanického. Lze jej ukládat samostatně nebo vedle výkonu jiného trestu.⁶⁸

6.2 Zabezpečovací detence

Zabezpečovací detence se v některých věcech podobá ochrannému léčení. Používá stejné léčebné typy. Výkon takové léčby ale oproti ochrannému opatření probíhá ve specializovaných zařízeních s ostrahou. Jako příklad takového zařízení je ústav zabezpečovací detence. Všechny tyto ústavy spravuje Vězeňská služba. Je možné ji uložit pouze pachatelům, jejichž jednání naplnilo znaky zločinu. Stejně jako ochranné léčení je ukládáno obligatorně a fakultativně.

Obligatorně je uloženo pachatelům, kteří ve stavu zmenšené přičetnosti nebo ve stavu vyvolaném duševní poruchou spáchali zločin. Dále taky pachatelům, kteří za spáchaný zločin nejsou trestně odpovědní a je nebezpečný jejich pobyt na svobodě.

Fakultativně je zabezpečovací detence uložena pachateli, který spáchal zločin ve stavu, který vyvolala duševní porucha a je nebezpečný pro společnost. A pachateli, který znovu spáchal zločin po zneužití návykové látky.

Zabezpečovací detence trvá do té doby, dokud je potřeba a zároveň to vyžaduje ochrana společnosti. O ukončení zabezpečovací detence rozhoduje soud. Stejně jako u ochranného léčení lze uložit zabezpečovací detenci samostatně nebo vedle dalšího trestu.⁶⁹

⁶⁸ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 487-490. ISBN 978-80-7502-576-0.

⁶⁹ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. Student. Praha: Leges, 2022. s. 490-492. ISBN 978-80-7502-576-0.

7 Praktická část

Praktická část bakalářské práce s názvem Trestní sankce de lege lata a de lege ferenda se zaměřuje na získání názorů od široké veřejnosti. V empirické části byla využita výzkumná technika dotazníkového šetření, která patří mezi výzkumné metody dotazování.

7.1 Cíle praktické části

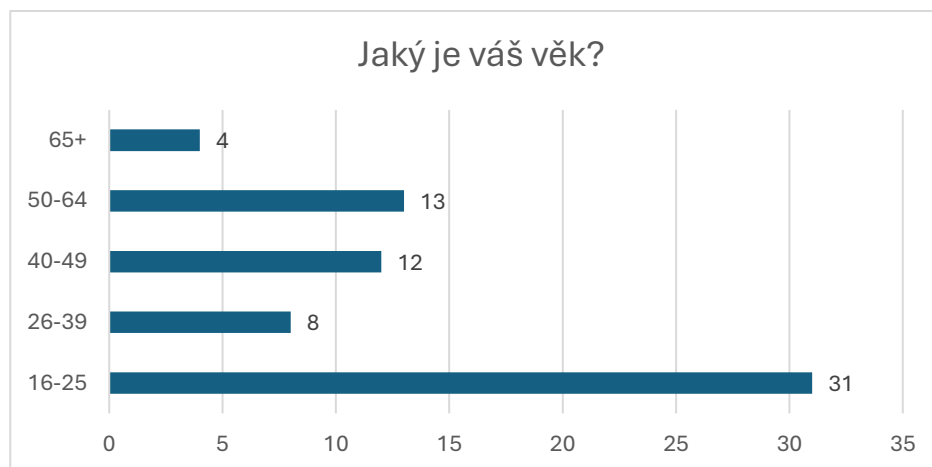
Jako cíl práce si autor stanovil zjistit názor široké veřejnosti na téma aktuální podoby a délky trestních sankcí, dále na propojení tématu trestních sankcí a veřejnosti. A v neposlední řadě zjistit jejich zkušenost s trestními sankcemi a kvalitu dotazníku. A na konci zhodnotit a navrhnout závěrečné návrhy trestních sankcí de lege ferenda, které budou opřeny o názory získané z dotazníku.

7.2 Dotazník a odpovědi

Jak již bylo zmíněno, dotazník byl vytvořen za účelem získat odpovědi na otázky, které se týkají běžné veřejnosti a trestních sankcí. Tyto dotazníky byly rozdány a zveřejněny na internetových stránkách (www.vyplnto.cz) a respondenti na něj měli čas po dobu deseti dnů. V tištěné verzi byly dotazníky rozdány osobám z autorova blízkého okolí. Elektronická verze byla sdílena mezi další blízké osoby, kterým nešlo dotazník předat osobně. Na dotazník odpovědělo celkem 68 osob skrz online verzi nebo verzi v tištěné podobě. Dotazník se skládá z celkem 18 otázek, které jsou rozděleny do šesti sekcí. Otázky nemají správnost, jsou postaveny pouze na názoru veřejnosti a v každé otázce bylo možné označit pouze jednu odpověď. Některé otázky obsahovaly dobrovolnou odpověď typu konkrétního názoru, kdy se respondent mohl vyjádřit vlastními slovy. V první sekci je šest otázek, které jsou zaměřeny obecně na respondenty. Týkají se základních informací, jako je třeba věk, vzdělání a podobně. Dále také zjišťují zkušenost respondentů s trestními sankcemi. Ve druhé části jsou otázky s účelem získat informace týkající se obecného názoru na trestní sankce. V této části jsou obsaženy čtyři otázky. Třetí část patří k nejdůležitější části dotazníku. Obsahuje celkem tři otázky, jejichž téma se týká délky trestních sankcí. Čtvrtá část je zaměřená na propojení společnosti a trestních sankcí a obsahuje dvě otázky. V páté části se nachází jedna otázka, která získává informace o názoru veřejnosti

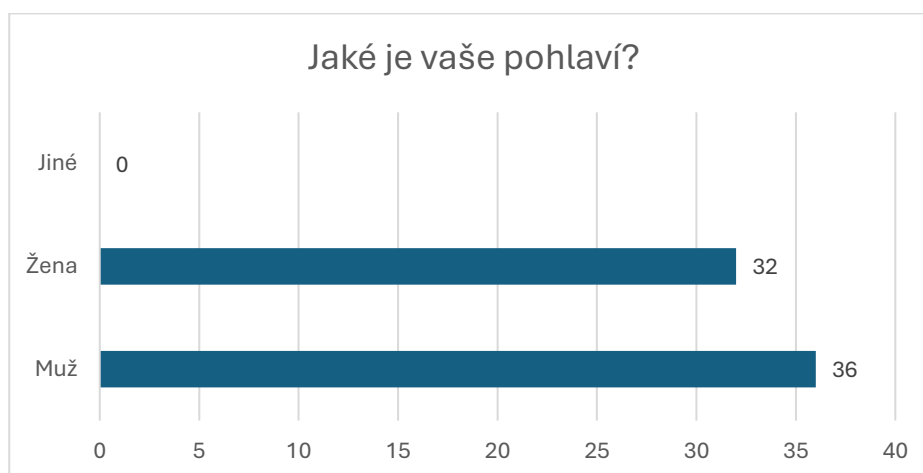
o vzdělávání a prevenci. V poslední, šesté části se nachází dvě závěrečné otázky ohledně obtížnosti dotazníku a potřeby změny systému trestání v České republice.

(1) Obecné otázky o respondentovi

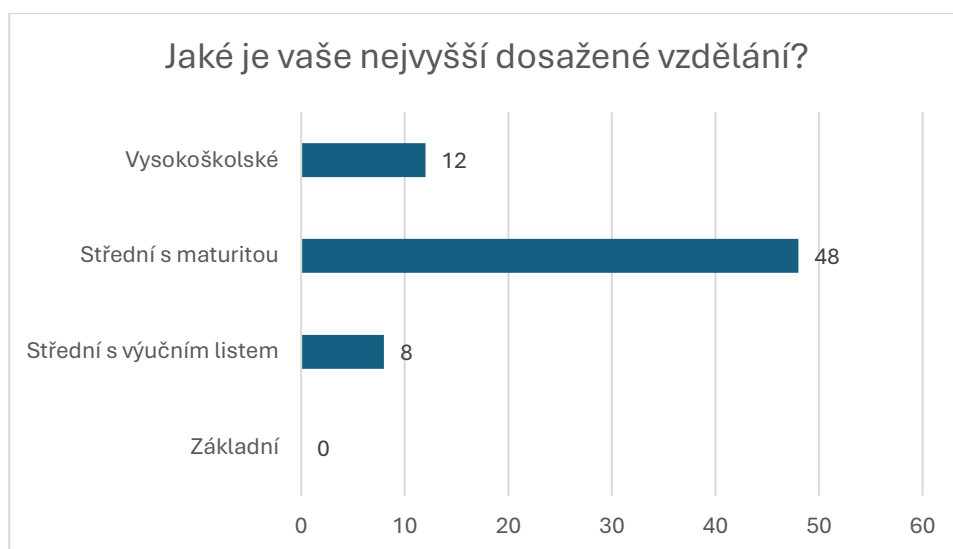
Graf 1 – Věk respondentů

Následující graf zobrazuje počet respondentů v určitém věku. Z grafu vyplývá že nejpočetnější kategorie zúčastněných (31) je ve věku 16-25 let. Nejméně (4) pak je ve věku 65+.

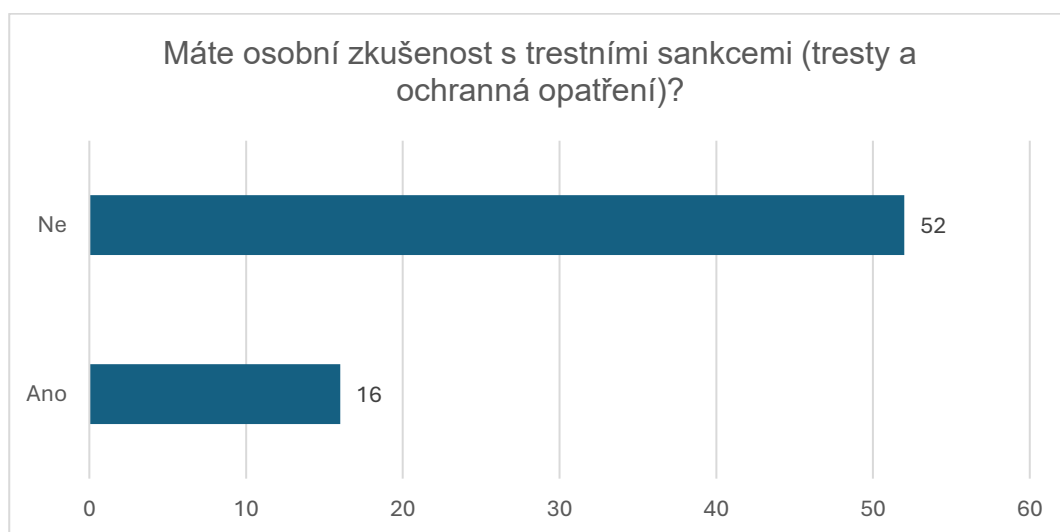
Graf 2 – Pohlaví respondentů

Zde graf ukazuje počet mužů (36) a žen (32), kteří se zúčastnili průzkumu pomocí dotazníku. Můžeme vidět, že tento dotazník měl lehčí převahu na straně mužů.

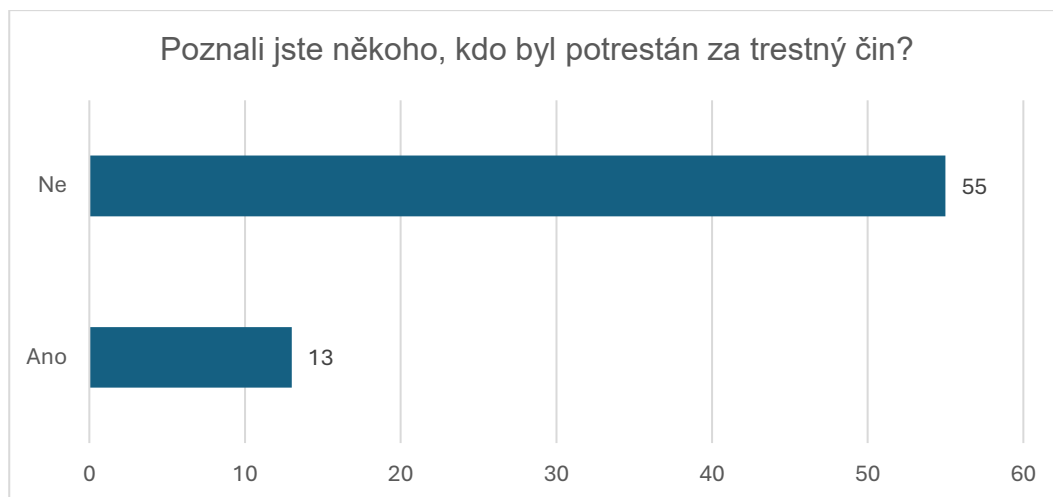
Graf 3 – Vzdělání respondentů

V tomto grafu lze vidět počet respondentů s určitým vzděláním. Nejpočetnější skupinou (48) se stala skupina se střední školou s maturitou. Nejméně respondentů (8) pak zahrnuje skupinu se střední školou s výučním listem.

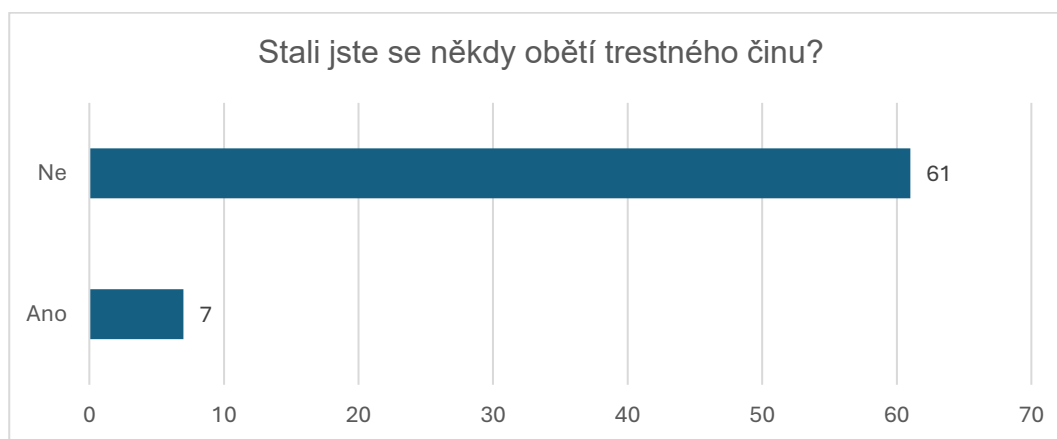
Graf 4 – Zkušenost respondentů s trestními sankcemi

Následující otázka se respondentů dotazovala, zda se někdy setkali s trestními sankcemi nebo mají nějakou zkušenost. Většina (52) z nich zkušenost se sankcionováním nebo trestními sankcemi obecně, nemá.

Graf 5 - Zkušenost respondentů s trestními sankcemi "2"

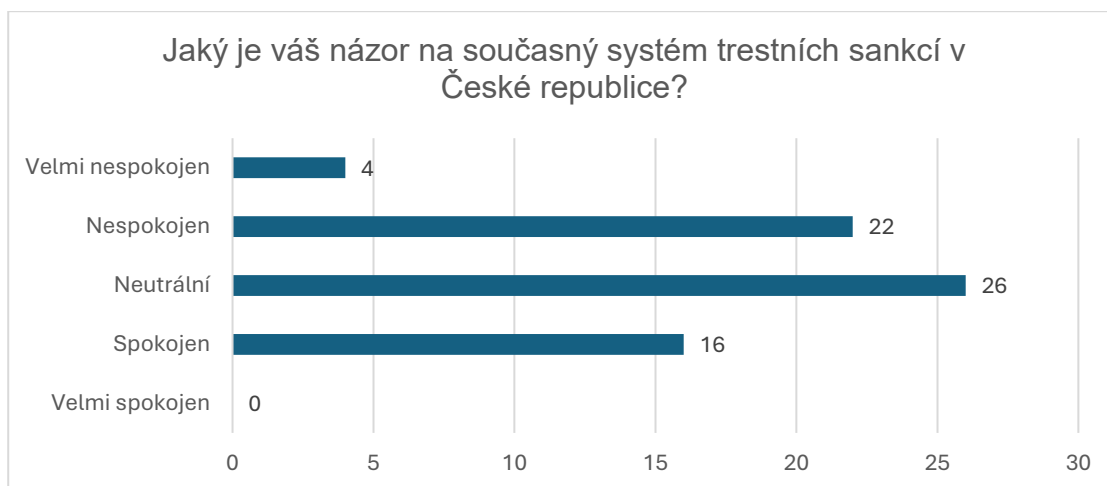
Následující graf ukazuje počet respondentů, kteří znají (13) nebo poznali osobu, která byla potrestána za spáchání trestného činu. Zbylí (55) respondenti nikoho takového nepoznali nebo neznají.

Graf 6 – Oběti trestného činu

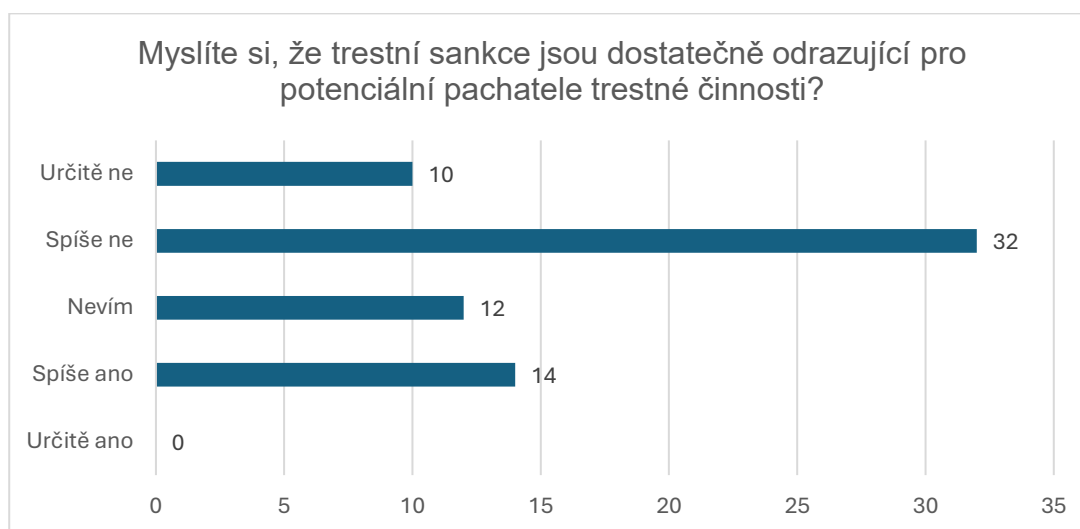
Zde graf ukazuje počet (7) respondentů, kteří se někdy stali obětí trestného činu. Naopak dalších (61) respondentů se oběťmi nestali.

(2) Obecný názor na trestní sankce

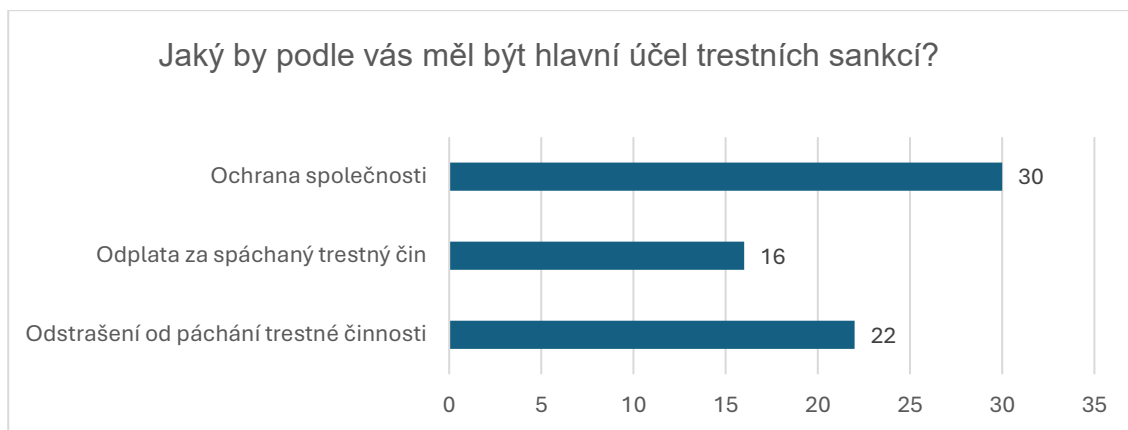
Graf 7 – Současný systém trestních sankcí

V tomto grafu jsou zobrazeny odpovědi ohledně spokojenosti respondentů se současným systémem trestních sankcí. Nejvíce (26) respondentů má k této otázce neutrální postoj. Těsně za neutrálními respondenty jsou respondenti (22) nespokojení.

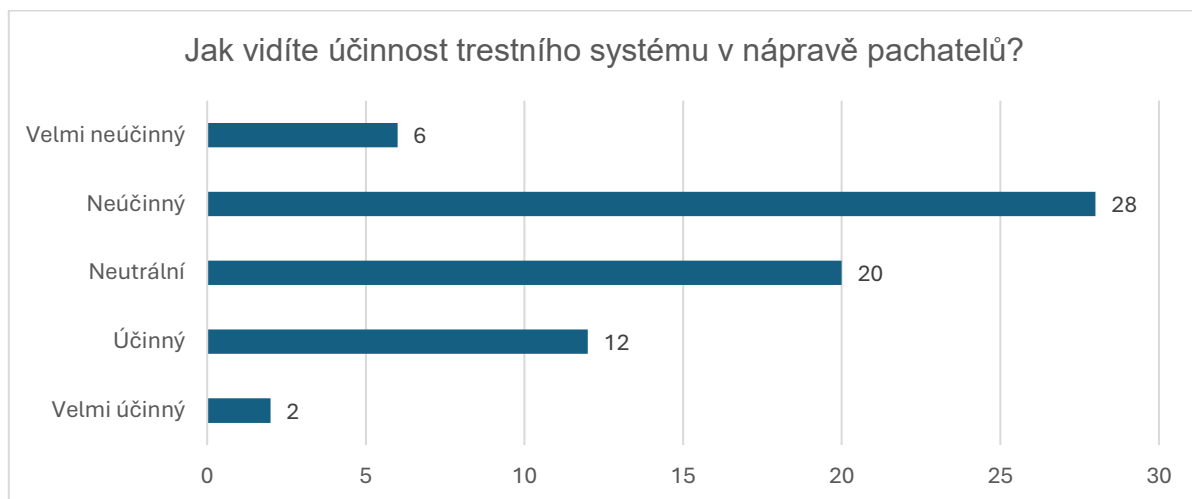
Graf 8 – Trestní sankce a účel odradit od trestné činnosti.

Následující graf zobrazuje počty respondentů na téma jejich názoru o prevenci odstrašení od páčání trestné činnosti. Většina respondentů si myslí že trestní sankce nejsou dostatečně odrazující. Nejvíce (32) odpovědělo spíše ne. Další (10) respondenti si myslí že trestní sankce určitě nejsou dostatečné.

Graf 9 – Hlavní účel trestních sankcí.

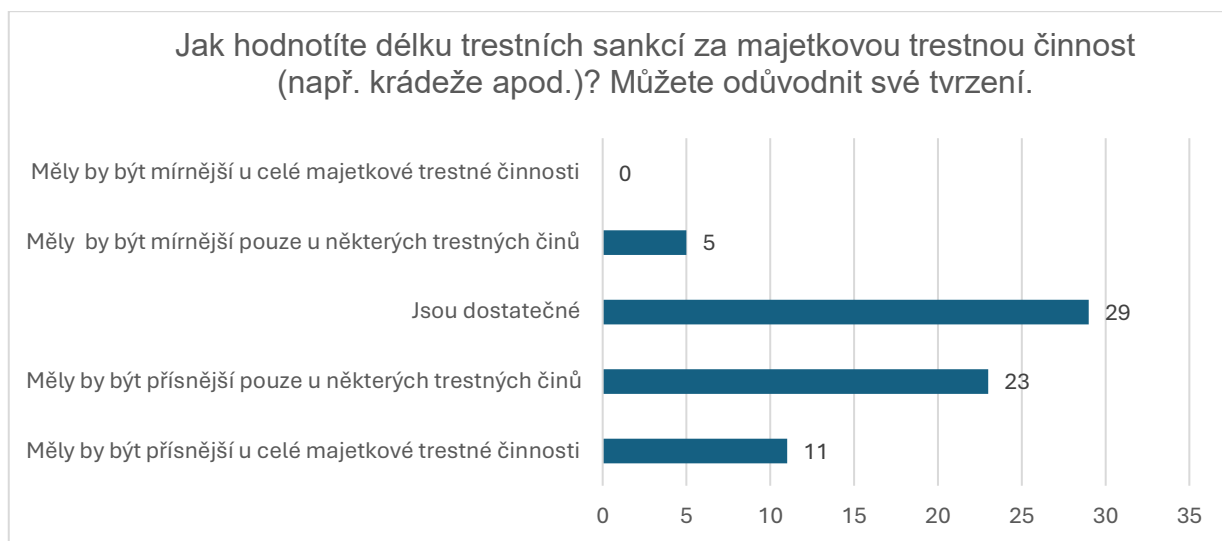
Tento graf zobrazuje odpovědi respondentů na otázku, jaký by podle nich měl být hlavní účel trestních sankcí. Nejvíce (30) respondentů si myslí že by to měla být ochrana společnosti.

Graf 10 – Účinnost v nápravě pachatelů.

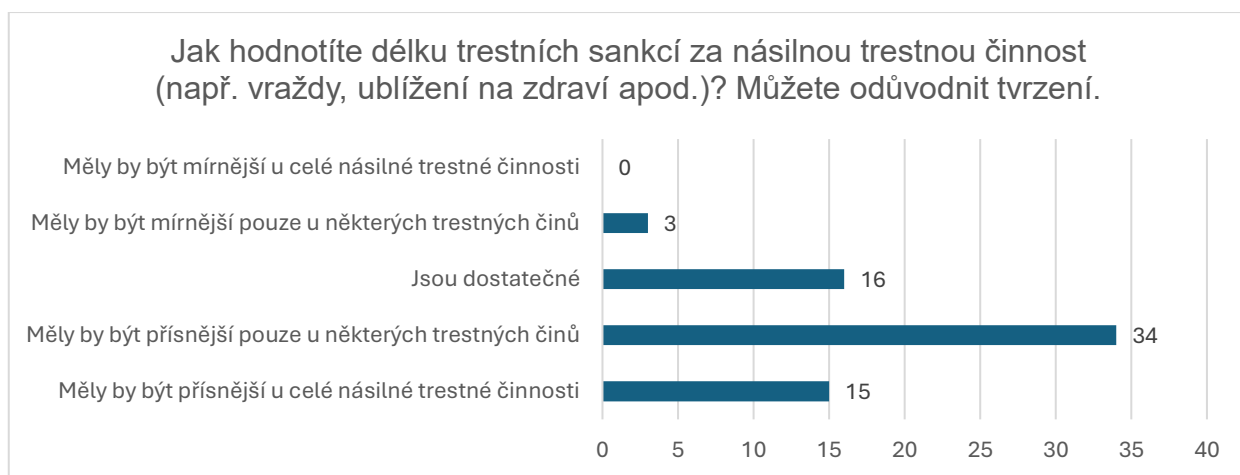
Zde graf ukazuje, jak si respondenti myslí, že je účinný trestní systém v nápravě pachatelů. Největší (28) počet respondentů si myslí, že je spíš neúčinný. Naopak pouze (2) respondenti si myslí, že je systém velmi účinný.

(3) Názor na délku trestních sankcí

Graf 11 – Trestní sankce za majetkovou trestnou činnost.

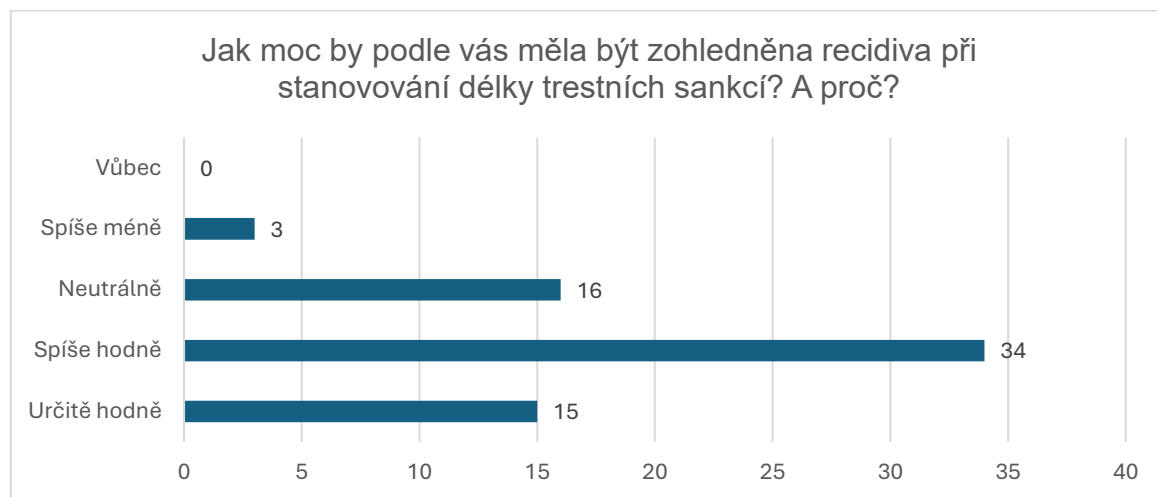
Další otázka se týkala trestních sankcí za majetkovou trestnou činnost a jejich délky. Nejvíce (29) respondentů považuje takové sankce za dostatečné. O něco méně (23) by byli pro zpřísnění některých sankcí, pouze za některé trestné činy. Mezi nejčastější odpovědi u otevřené části poté byly názory typu, že majetkové trestné činy jsou dostatečně sankcionovány a zpřísnění by mělo dojít u jiných typů trestných činů. Některým respondentům přijde, že by měly být více trestány majetkové trestné činy, jako jsou loupeže (loupež není majetkový trestný čin, podle odpovědí jej tak respondenti chybně užívají – pozn. autora) nebo pojistné a bankovní podvody. Tuto část zodpovědělo 22 respondentů.

Graf 12 – Trestní sankce za násilnou trestnou činnost.

V tomto grafu jsou zobrazeny odpovědi na názor respondentů ohledně délky trestních sankcí za násilnou trestnou činnost. Zde se odpovědi lišily od předchozí otázky. Nejvíce (34) respondentů by bylo pro zpřísnění trestů pouze u některých trestných činů. Další odpovědi byly skoro vyrovnané. Respondenti (15, 16) byli pro

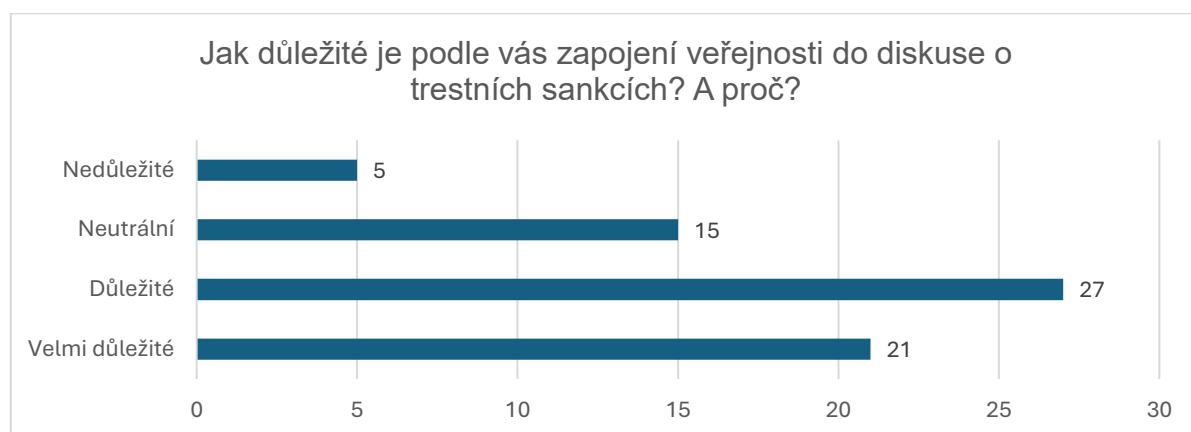
dostatečnost nebo naopak zpřísnění u všech trestných činů, týkající se násilné trestné činnosti. Nejčastější odpověď v otevřené části bylo odůvodnění proč zpřísnit ať už některé nebo všechny násilné trestné činy. Respondenti tvrdí, že lidský život nebo lidské zdraví by mělo být nedotknutelné, ale hlavně je to nevratná újma, myšleno že třeba majetek se dá nahradit, ale lidský život nebo zdraví vůbec nebo málokdy. Nelíbí se jim také výšky trestů za znásilnění, měli by být přísnější. Zde se vyjádřilo 27 respondentů.

Graf 13 – Recidiva a trestní sankce.

Tento graf ukazuje názor respondentů na zohlednění recidivy při stanovení délky trestů. Převaha (34) respondentů je pro více zohlednění při trestání takových pachatelů. Neutrální postoj a pro hodně zohlednění mělo podobně (15,16) respondentů. V otevřené části se poté vyjádřilo 19 respondentů s převahou odpovědí, že by se určitě mělo přihlížet hodně k recidivě, protože může být zřetelné, že pachatele předchozí trest nenapravil nebo neponaučil.

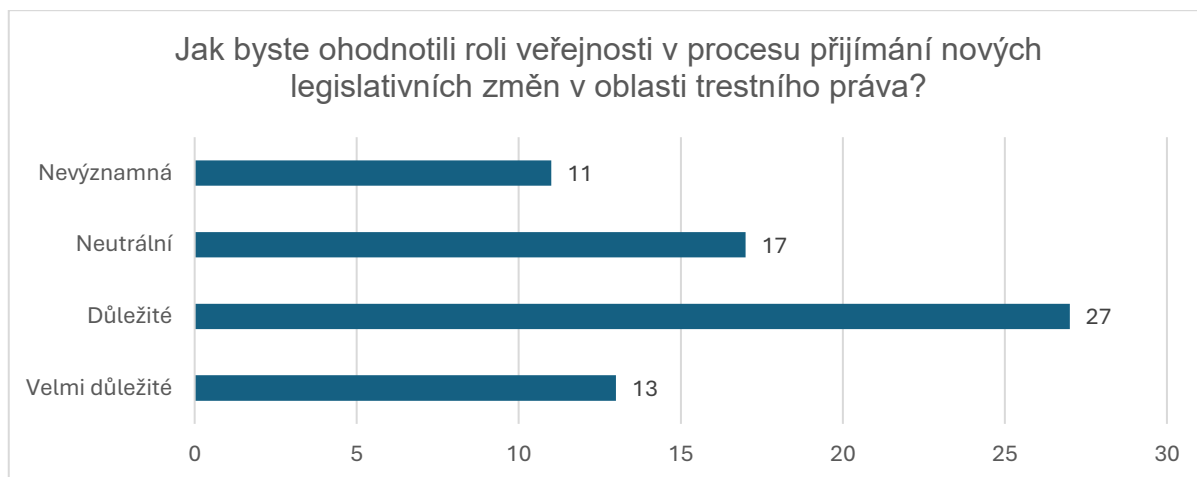
(4) Otázky zaměřené na společnost a trestní sankce

Graf 14 – Veřejnost a trestní sankce.

V tomto grafu jsou zaznamenány odpovědi respondentů na důležitost zapojení veřejnosti k tématu trestními sankcím. Nejvíce (27) respondentů si myslí že je toto

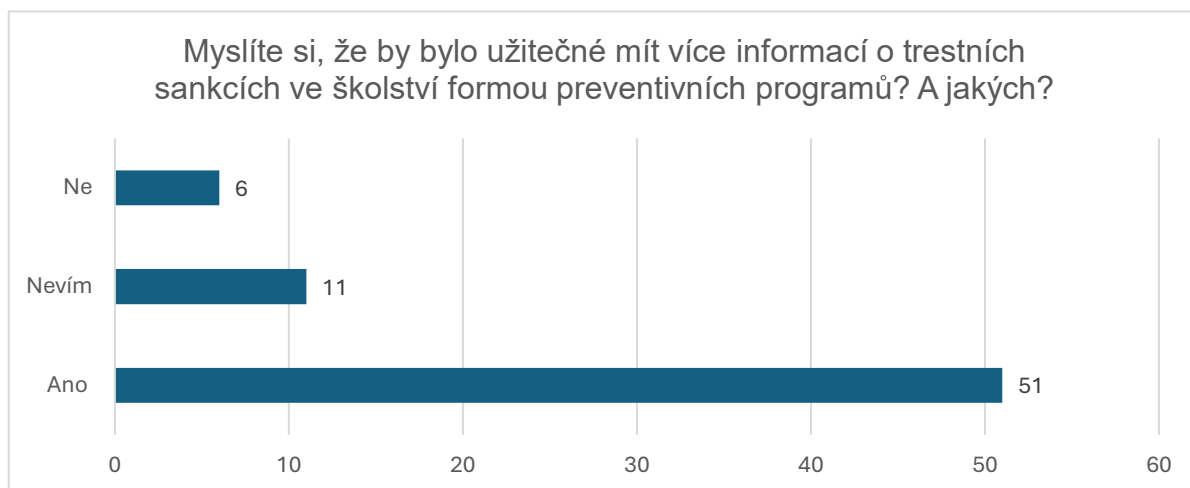
téma velmi důležité. Následující (21) respondenti považují toto téma dokonce za velmi důležité. V otevřené odpovědi se vyjádřilo 17 respondentů. Většina z nich navazuje na otázku/graf č.9, kde tvrdí, že si myslí že trestní sankce se týkají také veřejnosti a převážně obětí trestných činů, takže hlavním účelem by měla být ochrana veřejnosti a také je důležité, aby byla veřejnost zapojována.

Graf 15 – Veřejnost a legislativní změny.

Následující graf obsahuje odpovědi respondentů na významnost veřejnosti v přijímání nových legislativních změn. Nejvíce (27) respondentů považuje svou roli za důležitou. Druhou nejpočetnější (17) odpovědí se stal neutrální význam.

(5) Prevence a vzdělávání

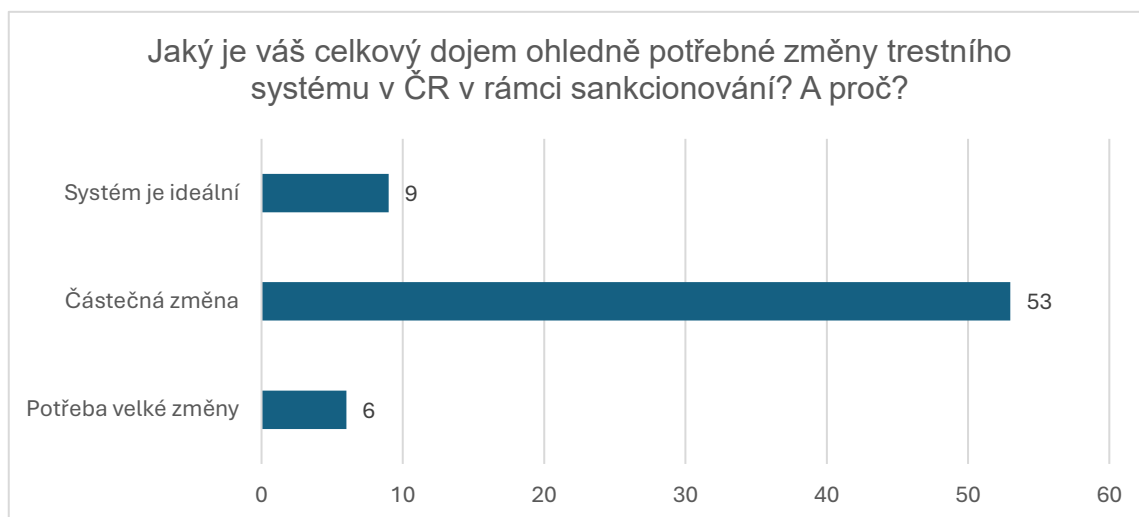

Graf 16 – Trestní sankce a školní preventivní programy.

Tento graf zobrazuje počty odpovědí na názor veřejnosti a školní preventivní programy v rámci trestních sankcí. Nejvíce (51) respondentů by bylo pro více preventivních programů, zbylí (6,11) respondenti si myslí že by to nebylo užitečné nebo k věci nemají názor. Zde na otevřenou část odpovědělo 18 respondentů. V odpovědích se objevovalo více návrhů. Mezi nejčastější patří, že by se ve

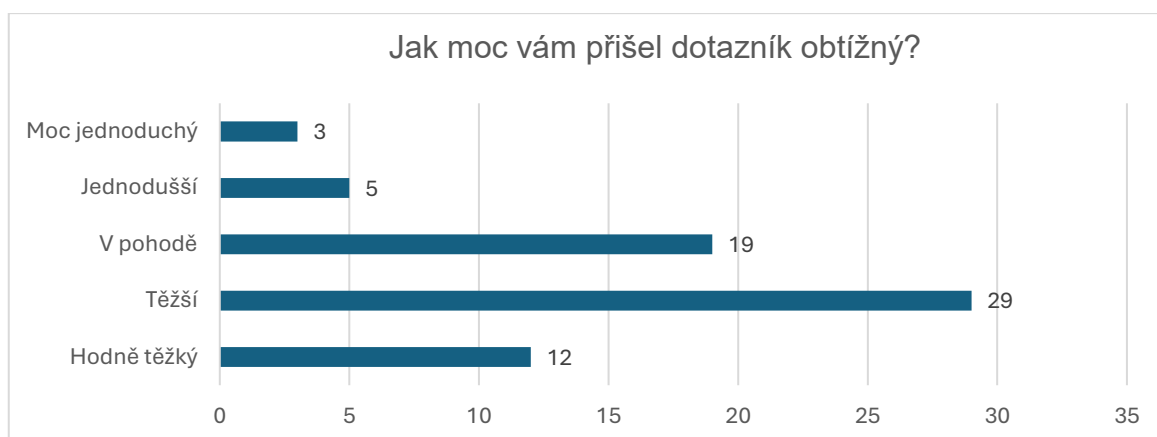
školách mohlo objevovat více besed v režii Policie České republiky, s přiblížením jejich práce. Dále také padly návrhy exkurzí nejen k soudům, ale taky věznic. A v neposlední řadě programy prevence kriminality, nejčastěji byla zmíněná drogová kriminalita.

(6) Závěrečné otázky

Graf 17 – Změna trestního systému ohledně trestních sankcí.

Předposlední otázka se týkala celkového dojmu na potřebnou změnu trestního systému v rámci sankcionování. Nejvíce (53) respondentů by uvítalo částečnou změnu. Naopak nejméně (6) respondentů považují velkou potřebnou změnu trestních sankcí. Zde na otevřenou otázku odpovědělo 25 respondentů. Nejčastější názor poté převládá, že se respondenti domnívají, že se v České republice za posledních pár let navyšuje kriminalita a mělo by dojít ke zpřísnění některých sankcí, aby došlo k odrazení pachatelů. Dále mají pocit, že je mnoho pachatelů recidivistů. Hodně respondentů zastává názor, že by tresty odnětí svobody měly mít přísnější režim, aby odsouzení byli dostatečně poučeni při odchodu z vězení.

Graf 18 – Obtížnost dotazníku.

Poslední otázka v dotazníku byla na obtížnost vnímání dotazníku respondentem. Nejvíce (29) respondentům přišel dotazník těžký. Naopak nejméně (3) respondentů považuje obtížnost dotazníku za moc lehký.

7.3 Trestní sankce de lege ferenda

Následující kapitola s názvem trestní sankce de lege ferenda bude věnována návrhům, které vyplývají z dotazníku a názoru veřejnosti. V kapitole se objeví návrhy samotného autora, které budou postaveny taktéž na odpovědi z dotazníků a celkového vyhodnocení kapitoly trestní sankce de lege lata.

Systém sankcionování v České republice, tak jako většina jakýkoliv systémů kdekoliv, má své silné a slabší stránky.

Mezi silné stránky určitě patří velmi široká možnost udělení různých druhů trestů a ochranných opatření. Taková možnost umožňuje soudům zohlednit závažnost spáchaného trestného činu, individuální okolnosti pachatele a způsob vykonání trestu nebo ochranného opatření a podle těchto kritérií uložit spravedlivou trestní sankci. Dále stojí za zmínku trestní zákoník. Trestní zákoník obsahuje spoustu paragrafů, které jsou dostupné všem občanům. To umožňuje všem občanům správně pochopit práva a jejich povinnosti a za porušování práv nebo neplnění svých povinností, by si měli být vědomi sankcí, které jim za jejich činy hrozí. Pozitivní stránkou jsou určitě také veřejná soudní líčení, kdy se veřejnosti naskytuje šance a prostor takové jednání navštívit, ať už ze zvědavosti, v rámci vzdělávání nebo za účelem prevence. Veřejná soudní líčení by měla poskytovat také zvyšování důvěry veřejnosti v trestní systém. Další pozitivní stránkou může být spolupráce různých orgánů v oblasti sankcionování. Policie, soudy a další úřady spolupracují, což by mělo zajišťovat efektivní vymáhání práva. Spolupráce mezi takovými složkami zlepšuje koordinaci mezi nimi.

Mezi slabší stránky, které byly vyhodnoceny z dotazníku bych jako první zmínil prevenci. Na téma prevence byla v dotazníku zaměřená jedna otázka (č.16). Většina respondentů si myslí, že by nebylo na škodu ve školství přidat více preventivních programů ať už v předcházení páčání trestné činnosti, následky trestních sankcí nebo následky na zdraví (pachatelé drogové trestné činnosti). Prevence je dle mého názoru jeden z pilířů, kde by se na investici nemělo šetřit. Pokud se prevence provádí správně a velmi účinně, mělo by dojít ke zmenšení kriminality pomocí odrazení od páčání trestné činnosti. Toho by se mohlo dosáhnout prevencí typu besed s příslušníky Policie České republiky nebo

Vězeňské služby. Dále byly zmíněny exkurze k soudům, což je taky preventivní účel. Mladiství a děti by zjistili, jak u soudu probíhá trestní řízení, jak vypadají pachatelé, jak se chovají, a především jak se s nimi zachází. Nakonec byly zmíněny exkurze do věznic. Myslím si, že je to také dobrý způsob prevence, ale zároveň není vhodný pro mladistvé a už vůbec ne pro děti. Nemyslím si, že by to mělo na děti vhodný psychický účinek. Pro mladistvé by takový program určitě být mohl, ale bylo by to náročné pro zajištění. Kvůli bezpečnosti by se muselo jednat o menší věznice, určitě ne věznice se zvýšenou ostrahou a podobně. Mezi další, podle názorů veřejnosti bylo zařazeno propojení veřejnosti s trestními sankcemi a vyšší role veřejnosti v přijímání legislativních změn (otázky, č.14,15.). I když je jeden z účelů trestních sankcí ochrana veřejnosti, tak si nemyslím, že by mělo dojít k většímu propojení veřejnosti s trestními sankcemi a také by neměla mít veřejnost větší pravomoc rozhodování v oblasti legislativních změn a už vůbec, by veřejnost neměla rozhodovat o trestech. Myslím si, že tímto by mohla být veřejnost ovlivněna skrz svou negativní zkušenost s pachateli. V dotazníku jsem zjistil, že většina lidí, která odpověděla na otázky, se stala obětí trestného činu, zná někoho, kdo byl odsouzen za trestný čin nebo má zkušenost s trestními sankcemi, tak poté odpovídali na otázky negativně. Například ohledně nespokojenosti se systémem trestních sankcí, nedostatečné odrazování pachatelů od trestných činů pomocí stanovených délek trestů nebo, by byla potřebná velká změna systému. Na základě tohoto odůvodnění si myslím, že v otázce veřejnosti a trestních sankcí není moc věcí na zlepšení. Další bod bych uvedl zohledňování recidivy při ukládání trestů a účinnost trestů v nápravě pachatelů (otázky č.10,13). Podle odpovědí si respondenti myslí, že v České republice je účinnost trestů pro pachatele spíš menší a při ukládání trestů by se měl u znovu trestaných pachatelů brát větší ohled. Policie České republiky na svých internetových stránkách eviduje statistiky kriminality. Po prozkoumání statistik z ní vyplývají různé informace. Pozitivní zjištění jsou taková, u některých druhů kriminality vyplývá nízký počet trestných činů, spáchaných recidivisty. Jedná se o mravnostní kriminalitu nebo hospodářskou kriminalitu. Více v následující tabulce.⁷⁰

⁷⁰ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Kriminalita*. Online. In: Policie České republiky. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [citováno 2024-02-17]

	2022		2023		2024	
	Celkový počet	Počet spáchaných recidivisty	Celkový počet	Počet spáchaný recidivisty	Celkový počet	Počet spáchaný recidivisty
Mravnostní kriminalita	3290	517 (15,71 %)	3201	435 (13,58 %)	3396	642 (18,9 %)
Hospodářská kriminalita	13637	1644 (12,05 %)	12765	1632 (12,78 %)	12834	1718 (13,38 %)

Tabulka 1 – Trestné činy páchané recidivisty (1)

Naopak mezi kriminalitu, kde trestné činy páchá více recidivistů se řadí krádeže prosté, násilná kriminalita a obecná kriminalita. Více v následující tabulce.⁷¹

	2022		2023		2024	
	Celkový počet	Počet spáchaných recidivisty	Celkový počet	Počet spáchaných recidivisty	Celkový počet	Počet spáchaných recidivisty
Krádeže prosté	34404	12168 (35,36 %)	35075	14161 (40,37 %)	31956	13894 (43,47 %)
Násilná kriminalita	13180	4059 (30,79 %)	13115	4411 (33,63 %)	13708	4602 (33,57 %)
Obecná kriminalita	144527	38994 (26,94 %)	144973	43147 (29,76 %)	138133	42356 (30,66 %)

Tabulka 2 – Trestné činy páchané recidivisty (2)

Ostatní druhy kriminality se ve statistikách řadí, mezi pořadí výše uvedených. Z tabulek můžeme zjistit, že u některých druhů kriminality jsou podíly spáchaných trestných činů recidivisty menší. Přesto se čísla pohybují mírně vzhůru a na otázky

⁷¹ POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Kriminalita*. Online. In: Policie České republiky. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [citováno 2024-02-17]

z dotazníků tak vyplývají odpovědi, kdy se účinnost v nápravě pachatelů zdá jako méně účinná a při zohledňování recidivy u udělení trestu by se měl brát větší ohled. Jako poslední bod slabších stránek bych uvedl délky trestů za spáchání násilné trestné činnosti (otázka č. 12). Dle mého názoru u zvláště závažných násilných trestných činů jako je vražda a podobně, jsou délky trestů dostačující. Ale, je pravda že se objevují trestné činy, kde by dolní hranice mohla být posunutá výš. Jedním z nich je trestný čin znásilnění. U takového trestného činu si myslím, že je současná dolní hranice opravdu nízko.

Z výše uvedených bodů si myslím, že v systému sankcionování v České republice nejsou potřeba extra velké změny. Určitě by nějaké menší změny přijít mohly. V současné době však Česká republika z hlediska sankcionování nepatří k nejhorším státům.

8 Závěr

Na začátku práce si autor stanovil určité cíle jak do teoretické části, tak do praktické části. V teoretické části šlo o seznámení se základními pojmy týkající se tématu bakalářské práce a poté konkrétními pojmy v oblasti sankcionování mladistvých a sankcionování právnických osob. Jednalo se o sestavení textu pomocí informací získaných z použití odborné literatury a právních předpisů. Cíl teoretické části lze tedy považovat za splněný. V praktické části bylo cílem pomocí dotazníků prozkoumat názor veřejnosti na současný systém sankcionování v České republice. Podle získaných odpovědí bylo cílem autora vyhodnotit názor veřejnosti a přednést návrhy na doplnění. Také tento cíl autor považuje za splněný. Mírné zklamání panuje při praktické části průzkumu názoru veřejnosti, kdy bylo rozdáno o něco více dotazníků než získaných odpovědí.

V práci je použito několik odborných literárních děl a zákonů, které jsou všechny řádně odcitovány v poznámkách pod čarou. Takových odborných literárních děl se v práci nachází více než zákonů, protože základní pojmy a pojmy k tématu bakalářské práce patří k významnějším a jsou vysvětleny v mnoha literárních dílech. Naopak zákonů, které upravují takové pojmy, mnoho není.

Na závěr bych dodal, že teoretická část byla zaměřena na vysvětlení látky k danému tématu. A praktická část byla vyhotovena s účelem navrhnout potenciální změny v systému sankcionování.

9 Seznam použité literatury

Monografie

FENYK, Jaroslav; CÍSAŘOVÁ, Dagmar a GŘIVNA, Tomáš. *Trestní právo procesní*. 8. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2024. ISBN 978-80-7676-898-7.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 8. aktualizované vydání. *Student*. Praha: Leges, 2022. ISBN 978-80-7502-576-0.

BORČEVSKÝ, Pavel. *Trestní právo hmotné v otázkách a odpovědích*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-866-2.

JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 7. aktualizované a doplněné vydání podle stavu k 1.9. 2023. *Student*. Praha: Leges, 2023. ISBN 978-80-7502-687-3.

DRAŠTÍK, Antonín. *Trestní zákoník: komentář*. II. díl, (§ 233 až 421). Komentáře Wolters Kluwer. Kodex. Praha: Wolter Kluwer, 2015. ISBN 978-80-7478-790-4.

ŠČERBA, Filip a COUFALOVÁ, Bronislava. *Efektivita sankcionování mladistvých*. Teoretik. Praha: Leges, 2016. ISBN 978-80-7502-131-1.

Internetové zdroje

POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Kriminalita*. Online. In: Policie České republiky. Dostupné z: <https://policie.gov.cz/statistiky-kriminalita.aspx>. [citováno 2024-02-17]

Právní předpisy

Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník.

Listina základních práv a svobod vyhlášena usnesením Předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. jako součást ústavního pořádku České republiky v posledním znění.

Zákon č. 141/1961 Sb. o trestním řízení soudním (trestní řád).

Zákon č. 165/2024 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o

změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony.

Zákon č. 218/2003 Sb. Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).

Zákon č. 418/2011 Sb. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.

10 Seznam grafů a tabulek

Seznam grafů

Graf 1 – Věk respondentů	39
Graf 2 – Pohlaví respondentů	39
Graf 3 – Vzdělání respondentů	40
Graf 4 – Zkušenost respondentů s trestními sankcemi	40
Graf 5 - Zkušenost respondentů s trestními sankcemi “2”	41
Graf 6 – Oběti trestného činu	41
Graf 7 – Současný systém trestních sankcí	42
Graf 8 – Trestní sankce a účel odradit od trestné činnosti.	42
Graf 9 – Hlavní účel trestních sankcí.	43
Graf 10 – Účinnost v nápravě pachatelů.	43
Graf 11 – Trestní sankce za majetkovou trestnou činnost.	44
Graf 12 – Trestní sankce za násilnou trestnou činnost.	44
Graf 13 – Recidiva a trestní sankce	45
Graf 14 – Veřejnost a trestní sankce.	45
Graf 15 – Veřejnost a legislativní změny.	46
Graf 16 – Trestní sankce a školní preventivní programy.	46
Graf 17 – Změna trestního systému ohledně trestních sankcí	47
Graf 18 – Obtížnost dotazníku	48

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Trestné činy páchané recidivisty (1)	51
Tabulka 2 – Trestné činy páchané recidivisty (2)	51